

*Ďakujeme našim drahým jubilantom
piesňou, vzdaním úcty i darčekom*

OBEC SKALITÉ VÁS SRDEČNE POZÝVA NA

KLASIK PARTNER POBLATIA

coop
JEDNOTA
ČASICA

Adventné trhy

NA NÁMESTÍ V ÚSTREDÍ OBCE SKALITÉ

30. novembra /sobota/ 2024

10:00 hod. – Začiatok stánkového predaja
16:00 hod. – Oficiálne otvorenie adventných trhov
– Vystúpenie detí zo SZUŠ Skalité pod vedením pedagógov

17:10 hod. – Rozsvietenie vianočného stromčeka
17:20 hod. – Svätá omša (kostol sv. Jána Krstiteľa)

18:00 hod. do 18:30 hod. – Gorol' Muzička zo Skalitého
18:30 hod. do 19:30 hod. – Vystúpi viťaz X- Factor
Peter Bažik so slovenskými, svetovými a Vianočnými hitmi
19:30 – 21:30 hod. – Vystúpenie kapely ESO
z Turzovky s jej Vianočnými piesňami.

Baharí stánkový predaj rôzneho tovaru, vianočných ozdôb, vianočných pohľadníc, perníkov, výrobkov z vosku, zabíjačkových špecialít, možnosť dobrého jedla a teplých nápojov ako je vianočný punč, medovina.

Tešiť sa môžete aj na nový kalendár na rok 2025 do každej domácnosti.
Na trhoch si môžete zakúpiť výrobky detí z našich materských a základných škôl.

Drahí Skaliťania,

V týchto dňoch sa všetci tešíme z krásnej farebnej jesene. Príroda sa pomaly stišuje a naše srdcia s ňou. Je to určite aj preto, lebo sa blíži dušičkový čas, keď viac ako inokedy spomíname na tých, ktorí už odišli na večnosť. Spomíname na naše spoločné zážitky, na všetko, čo pre nás urobili. Žijú v našich spomienkach a v našich srdciach. Keď som bol nedávno navštíviť hroby svojich blízkych, na cintorínoch som sa postretával s ľuďmi, s ktorými sme sa dávno nevideli. Bol som veľmi rád a rovnako som to cítil od nich. Uvedomil som si, že aj toto je význam tohto sviatku. Pripomenúť si kyticou, zapálením sviečky a najmä modlitbou našich blízkych, ale aj môcť pochopiť, aké je veľmi dôležité žiť v dobrých priateľských vzťahoch, medzi ľuďmi, s ktorými máme veľa spoločných zážitkov z detstva, a žijeme tu v našej obci, kde sa všetci navzájom poznáme.

Tí, ktorí tu žili pred nami, to dobre vedeli. Častokrát pri návštevách iných regiónov a krajov sa zamýšľam nad tým, prečo naši predkovia tak radi žili práve tu, vo svojom rodisku. Veď isto vedeli aj o úrodnejších a priaznivejších krajinách, kde bol život ľahší. Určite to bolo hlavne preto, lebo tento kraj milovali. Napriek materiálnej biede a mnohorakým ťažkostiam rôznych období sa rozhodli žiť tu, zasadení do tohto krásneho kúta prírody. Svoje deti chceli vychovávať tam, kde mali hlboko zapustené korene. Preto ich lásku a žičlivosť cítime stále. A nielen na Dušičky im venujeme tichú spomienku a modlitbu.

Milí Skaliťania, práve v týchto dňoch viac ako inokedy cítime význam a posolstvo tohto sviatku, pripomenúť si našich blízkych a predkov a poďakovať za všetko, čo nám odovzdali do našich životov.

Dovoľte mi popriať Vám krásne prežitie tohto vzácneho obdobia, duchovného sviatku Dušičiek a čoskoro aj adventného obdobia, ktoré je duchovnou prípravou na najkrajšie sviatky v roku. Želám Vám všetkým veľa zdravia a spokojnosti v tomto krásnom ročnom období.

S úctou Jozef Cech, Váš starosta

FOTO: Patrik Lišťvan Jesenné lúče nad lavičkou (2023)

V obciach Skalité a Rajcza vyrastie spoločné Centrum európskej goralskej kultúry

O bce Skalité a Rajcza sa stanú významným centrom goralskej kultúry vďaka ich novému spoločnému projektu „Centrum európskej goralskej kultúry“. Tento projekt sa realizuje v rámci Programu Interreg Poľsko – Slovensko 2021 – 2027 a jeho cieľom je zachovať a propagovať kultúrne dedičstvo goralského regiónu na slovensko-poľskom pohraničí.

Projekt, ktorého vedúcim partnerom je Obec Skalité a hlavným cezhraničným partnerom Gmina Rajcza, bude prebiehať od januára 2025 do novembra 2026. Celková hodnota projektu dosahuje 2 501 026,14 eur, pričom obe obce budú profitovať z rozsiahlej revitalizácie a modernizácie verejných priestorov.

Galéria aj multimediálna miestnosť v obci Skalité

V Skalitom sa plánuje výstavba objektu, ktorý bude slúžiť občanom aj turistom. Medzi najvýznamnejšie časti objektu patrí galéria, ktorá bude prezentovať bohaté kultúrne dedičstvo goralského regiónu. Návštevníci tu nájdú rôzne expozície zamerané na históriu, zvyky, remeslá, kroje či tradície goralov. Okrem toho v obci pribudne aj miestnosť, ktorá posluží na organizovanie workshopov, kultúrnych po-

dujatí a rôznych vzdelávacích aktivít. Táto miestnosť bude moderným priestorom, kde sa budú môcť konať interaktívne podujatia pre miestnych obyvateľov, ale aj žiakov a študentov či turistov.

Turistický informačný bod a zóna živej kultúry v obci Rajcza

V obci Rajcza sa návštevník stretne s modernizovaným vonkajším javiskom a so zastrešeným priestorom určeným na kultúrne stretnutia pri javisku. Rov-

nako bude modernizované miesto turistického informačného bodu s rozšírením jeho činnosti o informácie a materiály o tzv. kultúru a tradície pohraničia, ako aj široko chápanú propagáciu všetkých realizovaných aktivít. V zázemí objektu vznikne zóna živej kultúry s informáciami a materiálmi o kultúre a tradíciách pohraničia.

Lepšie raz vidieť ako stokrát čítať

Projekt „Centrum európskej goralskej kultúry“ prinesie pre Skalité a Rajczu nielen novú infraštruktúru, ale aj možnosť aktívnejšie zapojiť miestnych obyvateľov do kultúrneho diania. Jednou z hlavných myšlienok projektu je „Lepšie raz vidieť, ako stokrát čítať“. Preto sa obce zamerajú na propagáciu kultúrnych aktivít, ktoré pomôžu prilákať návštevníkov a podporiť rozvoj cestovného ruchu. Súčasťou projektu budú aj podujatia zamerané na tradičné goralské remeslá, zvyky a folklór. Obec Skalité využije svoje dlhoročné skúsenosti s organizáciou kultúrnych podujatí a pripraví akcie, ktoré budú prezentovať miestnu kultúru nielen obyvateľom, ale aj širšej verejnosti. Obec Rajcza pripraví workshopy so zameraním na kulinárstvo, dielne ľudového umenia a hru na heligónke.

Podľa starostu Skalitého tento projekt výrazne prispeje k zvýšeniu atraktivity regiónu nielen pre turistov, ale aj pre miestnych obyvateľov. „Projekt je zameraný na oživenie našej kultúry a vytvorenie priestorov, ktoré budú využívané celoročne. Očakávame, že nové centrum priláka návštevníkov aj počas mesiacov, keď nie je priaznivé počasie,“ uviedol starosta Jozef Cech. Skalité si tak vďaka tomuto projektu upevní svoju pozíciu ako významné kultúrne centrum na slovensko-poľskom pohraničí. Okrem zlepšenia kultúrnej infraštruktúry projekt prispeje aj k sociálnemu a hospodárskemu rastu oboch obcí, ako aj ich okolia.

V našom amfiteátri to žilo celé leto 2024

K našej obci už neodmysliteľne patria Goralské slávnosti, medzinárodný festival goralských a folklórnych tradícií. V tomto roku sa konal už 33. ročník. Po niekoľkých ročníkoch od ich založenia vyvstala otázka vybudovať kultúrny priestor vhodný na podujatie takéhoto druhu. Po prvý raz sa Goralské slávnosti v novom amfiteátri konali v roku 1996. Dátum ich konania bol od začiatku spätý so svätým Jánom, patrónom nášho kostola i farnosti. Jánska tradícia, Goralské slávnosti aj amfiteáter sa už stali symbolom medzinárodnej aj cezhraničnej kultúrnej spolupráce. V neskoršom období sa amfiteáter využíval na rôzne podujatia, koncerty, oslavy Dňa matiek a podobne.

Veľmi nás teší, že aj počas tohtoročného leta amfiteáter ožil krásnymi podujatiami, ktoré navštevovali naši obyvatelia, ale zavítali tu aj návštevníci z okolitých obcí, Kysúc, či iných regiónov, a to nielen zo Slovenska, ale aj zo susedných Čiech a Poľska. Len pripomeňme koncert obľúbených Kolárovcov, ktorí sa do našej obce radi vracajú. Nielen deti potešil koncert Mira Jaroša. Podarilo sa nám získať aj vystúpenie top slovenskej skupiny Desmod. 33. ročník Goralských slávností, ktorým amfiteáter vždy vytvorí perfektné zázemie, sa konal tradične koncom júna. Na tohto ročných 33. Goralských slávnostiach sme privítali Folklórny súbor Železiar, ktorý tento rok oslavuje svoje 60. narodeniny, vystúpili aj regionálne súbory Goroľ Muzička zo Skalitého, LH Capkovci zo Skalitého, FS Svrčinka, Muzička spod Grúňa, Vlasta Mudříková official, Heligonkári zo SZUŠ Skalité Kudlov, LH Muzička zpod Trojaka, FS Ozvena, Vaness Tatarková & Heligónka ale aj zahraničné súbory a to FS Šmykňa (CZ), Regionálny Zespół Ondraszek ze Sczyrku (PL). O večernú zábavu sa postarala Kapela DORA a DJ Banderas.

Leto pokračovalo koncertom legendárnej kysuckej kapely Tri groše a Mad frequency. Letné kino si obľúbili najmä mladšie generácie a nadviazali sme ním na niekdajšie letné kiná pod hviezdou oblohou, aké si pamätajú naši rodičia

a aké sa konali v minulosti len vo väčších mestách. Jedným z vrcholov skalitského leta v amfiteátri bol program program Pesničky z kasína, mimoriadne obľúbený program televízie Šlágery.

Jozef Cech, starosta obce Skalité: „Vážení spoluobčania, priatelia, dovoľte mi touto cestou poďakovať všetkým spoluorganizátorom a tým, ktorí sa podieľali na príprave týchto krásnych podujatí, ktoré do našej obce patria. Poďakovať všetkým účinkujúcim, ale najmä Vám – publiku, ktorí ste vytvorili na každom jednom letnom kultúrnom podujatí naopakovateľnú atmosféru. Myslím si, že z takýchto programov si každý z nás odnáša nielen pekný kultúrny zážitok, ale aj dobrý pocit zo vzájomnej blízkosti a poznania sa. Lebo všetci tu žijeme a chceme žiť v radoosti a súdržnosti. S vedomím, že patríme do našej obce, či jej veľmi ako susedia a priatelia fandíme. Želám všetkým krásne kysucké babie leto a farebnú jeseň v našej obci Skalité.“

Velké investície v našej obci

19 nových bytových jednotiek, ktoré sa nachádzajú v **novom bytovom dome**, už čoskoro bude k dispozícii záujemcom. O bývanie v obecných bytoch je veľký záujem. Zámerom obce je, aby v obci zostali bývať mladé rodiny a mali tu vytvorené podmienky na pekné bývanie i kvalitný život. Tento projekt prispeje nielen k zvýšeniu kvality života našich obyvateľov, ale aj k ďalšiemu rozvoju našej obce. Financovanie výstavby obec zabezpečila s podporou Štátneho fondu rozvoja bývania, Ministerstva dopravy SR a vlastných zdrojov. Záujemcovia o byty môžu svoje žiadosti spolu s dokladmi doručiť na Obecný úrad Skalité.

Obec napreduje aj s výstavbou **nového hokejbalového ihriska**, ktoré rozšíri možnosti športovania v našej obci a vytvorí podmienky na organizované športové turnaje, vyžadujúce kvalitnejšie technické zázemie.

Hubertovská slávnosť už po dvanástykrát

Polovnícke združenie Skaľanka Skalité usporiadalo dňa 29. septembra 2024 už po 12-krát v spolupráci s Farským úradom a obcou Skalité Svätohubertovskú omšu v kostole Sv. Jána Krstiteľa v Skalitom.

Slávnostná omša bola poďakovaním poľovníkov za všetky dary prírody. Svätú omšu celebroidal pán kaplán Mgr. Jakub Galmiš. Po svätej omši boli pri príležitosti 80. narodenín odovzdané vyznamenania dvom dlhoročným členom PZ Skalité Michalovi Jargašovi a Jozefovi Truchlíkovi.

Po skončení svätej omše bolo pre našich občanov pripravené na námestí obce pohostenie z darov prírody v podobe chutného gulášu. Touto cestou chcem ešte raz všetkým účastníkom, priateľom prírody poďakovať za ich účasť na našej slávnosti.

JUDr. Milan Krčmárik, predseda PZ Skalité

Jesenný jarmok a výstava ovocia a zeleniny

K našim jesenným tradíciám a zvykom patrí i poďakovanie za úrodu. Ďakovnú sv. omšu v kostole sv. Jána Krstiteľa slúžil farár Martin Danišek a požehnal našu tohtoročnú úrodu. Oblíbenú výstavu ovocia a zeleniny organizovala miestna organizácia Slovenského zväzu záhradkárov

v Skalitom. Konala sa v budove Základnej školy sv. Svorada Andreja a Benedikta. 22. septembra 2024 sme mohli opäť vidieť krásne a voňavé ovocie a zeleninu dopestovanú v našich záhradách a na poliach. Na námestí sa konal tradičný jesenný jarmok, kde predajcovia ponúkali zaujímavý tovar pre každého.

Mariánska pieseň tradične vo farskom kostole

Na sviatok Sedembolestnej Panny Márie – patrónky Slovenska sa tradične vo farskom kostole sv. Jána Krstiteľa koná 14. ročník hudobného festivalu Mariánska pieseň. Dvojdnové podujatie začalo v sobotu 14. septembra večernou sv. omšou, ktorú sprevádzala Muzika pre Pána. Nedeľné sv. omše sa niesli v slávnostnom duchu. Hrali na nich muzikanti z detských omší a ľudová hudba Capkovci. Následoval koncert, v ktorom účinkovala goralská ľudová hudba TEKLA KLEBETNICA z Poľska, goralská ľudová hudba Zbyszka Walacha – Walasi, vyučujúce so SZUŠ Skalité Mga. Veronika Časnochová a Kristína Urbánková DiS. art. so svojimi žiakmi, korepetície zahrála Viera Sojčáková DiS. art., Seniorka zo Skalitého, Matúš Gelačák (organ). O umelecký zážitok sa postarali teda umelci od tých najmenších až po seniorov. Krásne podujatie pripravila Farnosť Skalité, Obec Skalité a SZUŠ Skalité.

Knižnica Skalité

OTVÁRACIE HODINY:

Pondelok: 7:30 – 15:00
 Utorok: Nestránkový deň
 Streda: 7:30 – 17:00
 Štvrtok: 7:30 – 13:00
 Piatok: 7:30 – 15:00

Nové knihy v knižnici

Svätá omša pri Kaplnke Povýšenia sv. Kríža

Včasti Kudlov sa nachádza Kaplnka Povýšenia sv. kríža. Kríž, ktorý pred ňou stojí, pochádza z roku 1835 a bol vyhotovený z iniciatívy horlivého farníka Juraja Krčmárika. Postavil ho domáci kamenár Andrej Špilák. Púte pri tomto kríži sa začali konať po významnej udalosti, ktorú zachytil miestny farár Jozef

Randík vo svojich Zprávach z farnosti na Skalitom: „V roku 1905 bolo veľké sucho – od jari až do sv. Anny (26. júla) nepršalo. Hrozilo, že všetka úroda vyjde navnívoč. Ľudia sa s veľkou úzkosťou zhromaždili pri spomínanom kríži a modlili sa za úrodný dážď. Ešte v ten deň začalo pršať. Odvtedy sa na tomto mieste zhromažďovali ľudia na modlitbách sv. ruženca. Keďže veriaci boli pri modlitbe veľakrát rozohnaní rozmarom počasia, rozhodli sa – ako píše Jozef Randík – postaviť kaplnku. O stavbu sa zaslúžil najmä skalitský farník Andrej Serafín, ktorý pre novú kaplnku z milodarov veriacich zadovážil aj zvon. Prvá, drevená kaplnka bola postavená v roku 1911, ale nebola stabilná, preto ju museli zbúrať. Po zakúpení nového stavebného materiálu zo zbierky veriacich v roku 1912 bola postavená nová kaplnka, tentoraz už z pevného muriva.

V roku 1915 sa kúpili do kaplnky drevené sochy Panny Márie a sv. Jána, apoštola, ktoré posvätil farár Jozef Badík. Tieto sochy, žiaľ, zhoreli pri požiari kaplnky v roku 1959. Kaplnka bola viackrát opravovaná a prestavaná.“

Dňa 8. septembra sa pri kaplnke konala hodová sv. omša. Hlavným celebrantom slávnosti patrocínia našej Kaplnky Povýšenia svätého Kríža na Kudlove bol pán kaplán Jakub Galmiš. V homílii cez priblíženia životného príbehu bl. Jána Havlíka upriamil na myšlienku z hymnického textu o bl. Jánovi Havlíkovi: „Vládca všetkých čias, silu vlej do nás, nech vieme ako Ján objať svoj kríž.“ s výzvou prijatia a objatia našich životných krížov. Veľké poďakovanie patrí všetkým, ktorí slávnosť organizačne pripravili.

K Vianociam 2024

prinášame
očakávanú knihu
o Kysuciach

INFORMÁCIE:
Facebook:
Vydavateľstvo Magma

SRDEČNE VÁS POZÝVAME
na slávnostné uvedenie tejto knihy
14. decembra 2024 o 18.00 h v Dome kultúry v Čadci.
Na podujatí bude možnosť knihu si zakúpiť. Vstup je voľný.

Kniha autora Jaroslava Velička je zostavená z unikátnych fotografií
z Kysúc a autentických zvykov a obyčají nášho kraja.
Mapuje život na Kysuciach v období „od Vianoc do Vianoc“.

Vychádza 30. novembra

Skalitská vareška spolu so sprievodnými podujatiami vyvrcholila zapálením Vatry zvrchovanosti

Postavenie vatry zabezpečili pracovníci obecnej prevádzkárne

Už po štrnástykrát sa v našej obci konala tradičná súťaž „Skalitská vareška“ vo varení kotlíkového gulášu. Spolu až 26 súťažných tímov sa uchádzalo o hodnotné ceny, ktoré boli pre víťazné tímy pripravené. Kuchári usilovne miešali v kotlíkoch svoj guláš, ktorého vôňa sa niesla centrom našej obce.

Aj tento rok bol každý uvarený guláš originálny svojou chuťou, vzhľadom aj pridanými tajnými prísadami. Guláše hodnotila 8-členná porota, ktorej členovia bodovali farbu a chuť gulášu. Na koniec sa porota zhodla na tom, že ocenenie za prvé miesto si odniesol

tím s názvom „Guláš od babičky“. Nechýbala ani súťaž „Slzy šťastia“ v čistení a krájaní cibule, pri ktorej si súťažiaci poplakali a 3 najrýchlejší si odniesli vecné ceny. Ocenené boli tiež družstvá s najkrajšie vyzdobeným stánkom, s najoriginálnejším kotlíkom a najlepším dress code. K dobrému gulášu neodmysliteľne patrí aj dobré pivo, a tak po vydarenom minuloročnom debutovom ročníku si milovníci piva prišli na svoje už na 2. ročníku Pivného festivalu. Pivovary prezentovali a ponúkli návštevníkom viacero druhov pív a to najlepšie bolo aj ocenené. Všetci, ktorí milujú súťaženie si mohli

Zapálenia vatry sa zúčastnil aj primátor Krásna nad Kysucou Jozef Grapa

zasúťažiť v disciplínach v pití piva - najlepší ťah a najväčší smäd. Veľa zábavy priniesla súťaž „pivný slalom“, pri ktorej súťažiaci museli čo najrýchlejšie prejsť fúrikom slalom pomedzi prekážky s fúrikom, v ktorom mali načapované pivo a to museli na záver vypiť. Adrenalin priniesla súťaž v pretláčaní sa rukou Kysucká ruka - armwrestling, ktorá prilákala množstvo nadšencov tohto športu.

Vystúpenie ľudovej hudby spod Ľadonhory dodalo podujatiu príjemnú atmosféru. Na pódiu sa predstavila aj skupina KABÁT REVIVAL a do spevu a tanca zahrála česko-slovenské hity skupina CROWND BAND. Pripravené boli aj rôzne atrakcie pre deti. Pán starosta spolu s poslancami a vzácnymi hosťami zapálili vatru zvrchovanosti, pri ktorej nám zahrála šikovná a talentovaná Sandra Krčmáriková. O pohodovú atmosféru počas celého podujatia sa postarali zamestnanci obecného úradu, obecnej prevádzkárne, poslanci a členovia kultúrnej komisie, ktorí zabezpečili, aby sa všetci cítili príjemne, za čo im patrí veľká vďaka. Touto cestou by sme sa chceli srdečne poďakovať aj členom dobrovoľného hasičského zboru, miestnemu poľovníckemu združeniu Skalanka, všetkým členom súťažných tímov, pivovarom a účinkujúcim, ktorí prispeli k úspešnému priebehu tohto obľúbeného podujatia a už teraz sa tešíme na ďalšie vydarené ročníky!

medmedical KLINIK

Rezervácia termínu:

- 041/5092 112
- 0947 901 112
- 0949 000 113

recepacia@medmedicalklinik.sk

MEDMEDICAL KLINIK a.s.
Ošadnica 236
023 01 Ošadnica

K dispozícii sú Vám naše plne vybavené špecializované ambulancie:

- AMBULANCIA VŠEOBECNÉHO LEKÁRA PRE DOSPELÝCH
- INTERNÁ AMBULANCIA (EKG pracovisko, EKG Holter, Tlakový Holter)
- NEUROLOGICKÁ AMBULANCIA (EMG pracovisko, EEG pracovisko)
- NEUROCHIRURGICKÁ AMBULANCIA
- CHIRURGICKÁ AMBULANCIA A AMBULANCIA ÚRAZOVEJ CHIRURGIE
- ORTOPEDICKÁ AMBULANCIA
- AMBULANCIA CIEVNEJ CHIRURGIE
- UROLOGICKÁ AMBULANCIA
- ORL AMBULANCIA
- AMBULANCIA FYZIATRIE, BALNEOLÓGIE A LIEČEBNEJ REHABILITÁCIE
- REHABILITAČNÉ PRACOVISKO
- AMBULANCIA SONOGRAFIE
- RÁDIOLOGICKÉ PRACOVISKO
- DENNÝ STACIONÁR NA PODÁVANIE INFÚZNEJ LIEČBY

www.medmedicalklinik.sk

POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SKALITÉ

Prijíma objednávky na hovädzie mäso z mladých býčkov z nášho chovu.

V ponuke máme MIX baličky 10 alebo 15 kg
Baliček obsahuje mix mäsa zo všetkých častí.

Mix baliček je bez veľkých kostí, špičkové kosti sú zdarma.

Cena za kilogram je 10 €

Objednávky na telefónnom čísle:
0944 125 798

O pohár Vladimíra Mudríka – osadový turnaj

Na počesť a pamiatku známeho slovenského futbalistu a skalitského rodáka Vladimíra Mudríka sa aj tento rok na našom štadióne v Skalitom odohral osadový turnaj o Putovný pohár Vladimíra Mudríka. V nedeľu 7. júla sa priaznivci futbalu zišli na štadióne TJ Slovan Skalitz, kde okamžite zavládla tá správna futbalová atmosféra. Na trávnik nastúpili domáce skalitské mužstvá, zložené z domácich hráčov:

1. Pašerák Martiniak
2. Cechospol
3. Notorik Bory
4. Dynamo Mláky.

Po zápasoch plných emócií putovný pohár z rúk starostu obce, ktorý nad turnajom prevzal záštitu, poputoval víťaznému tímu Pašerák Martiniak, ktorý je v skalitskom športe už

veľmi dobre známy získal 7 bodov. Za tento zaslúžilý úspech víťazom patrí veľká gratulácia. Gratulujeme aj ostatným tímom, ktoré sa do turnaja zapojili a uctili si tak pamiatku svojho obľúbeného rodáka. Tešíme sa už na budúci ročník.

Prevádzkareň Skalité informuje

PRÁCE PO POVODNIACH

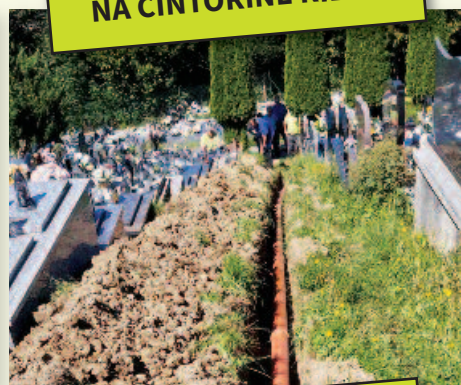

REVITALIZÁCIE: AREÁL MŠ KUDLOV, ZÁBRADLIA A LAVIČKY V OBCI

ODVODŇOVACIE PRÁCE
NA CINTORÍNE RIEKY

DEMONTÁŽ STRECHY
A KROVU MŠ TOMASOV

STAROSTLIVOSŤ O ZELEŇ
V CELEJ OBCI

V sobotu, 15. septembra boli aj v našej obci vyhlásené povodne III. stupňa spôsobené trvalým daždom, ktorý im predchádzal. Všetkým, ktorí sa zapojili do odvodňovania škôd a neporiadku po povodniach – pracovníkom prevádzkarne, skalitským hasičom i všetkým dobrovoľníkom patrí veľké poďakovanie. S ich po-

mocou sa podarilo túto mimoriadnu krízovú situáciu stabilizovať a zvládnuť v čo najkratšom čase, aj keď následky veľkej povodne ešte stále odstraňujeme.

Ďakujeme všetkým zapojeným za ich obetavú prácu, ako aj postihnutým občanom za prejavenu trpezlivosť a súčinnosť.

Skalité

Okienko do minulosti
časť 27

Výročia známe i neznáme

Aj v našej obci sa stali udalosti, ktoré je hodno si pripomenúť. Pritom nejde o samotné významné udalosti, ktoré majú v tomto roku významné výročie, ako napr. začiatok¹. svetovej vojny, alebo dvestopäťdesiate druhé výročie zavedenia tereziánskeho urbáru či stoštyridsiate výročie tzv. pokonania s posledným vlastníkom panstva barónom Popperom, ktorým sa urbárske pozemky dostali do vlastníctva urbárikov v Skalitom, ale zaujímajú nás príčiny, pre ktoré udalosti vznikli, lebo ony najlepšie vypovedajú o tom ako sa skutočne zrodili. Pritom nám ide iba o tie najvýznamnejšie udalosti obce.

Najvýznamnejšími udalosťami v histórii obce sú: stavba kostola sv. Jána Krstiteľa, stavba trate z Čadce do Haliče a stavba Kalvárie Sedembolestnej Panny Márie, ktoré natrvalo zmenili vzhľad obce, ovplyvnili navždy spôsob života v nej a určili v dobe vzniku i ďalej, jej postavenie v regióne.

Pre nás sú, v zmysle predchádzajúceho ohraničenia témy, zaujímavé okolnosti, ktoré predchádzali ich vzniku, lebo tie najlepšie vystihujú, akú úlohu vtedy hrali naši predkovia.

Pripomínaním si výročí udalosti v obci lepšie pochopíme zástoj našich predkov v minulých storočiach, ich rozhodnosť, pracovitosť a obetavosť pri budovaní obce až do dnešnej podoby. Ak si to uvedomíme, tak chciac – nechciac musíme pocítiť hrdosť na ich konaní i nad obcou nimi vybudovanou. Vždy sa rozhodli v prospech budúcnosti, v prospech potomkov. Vystupovali

Tento rok, 2024, je rokom viacerých výročí v našej obci, ktorých sa nám, za desiatky rokov odkedy existuje, nastoklo na pomyslenú niť histórie neúrekom. Niektoré si každoročne pripomínáme, iné si pripomenieme iba pri výnimočnom, okrúhlom, jubilejnom počte rokov odvtedy, ako sa spomínaná udalosť stala. Sú výročia, o ktorých jestvujú záznamy a preto vieme, kedy sa udalosť stala a je iba na nás či a ako si ju pripomenieme. Sú však aj také výročia, o ktorých žiadny záznam nenájde a vieme o nich iba vďaka ústnemu podaniu. Viažu sa na tie udalosti, o ktorých záznamy jestvujú a obvykle ich dopĺňajú o podrobnosti, ktoré im predchádzali, alebo sa stali v ich priebehu a často ich farbisto opisujú. Za roky, ako sa príbeh tradoval, bol jeho vznik i priebeh obmeňovaný rozprávačmi, ale jadro príbehu ostalo pravdivé. Ale ako povedal už Ovidius: „Causa latet, vis est notissima – Príčina je skrytá, ale dôsledok vidia všetci“.

sebevedomo, hrdo, ako to bolo vlastné ich goralskej náture. Svojím vystupovaním dali svetu jasne najavo svoj názor.

Naposledy takto spoločne a jednotne vystúpili v roku 1938, keď hrozila poľská okupácia celej dediny. Vtedy vystúpili jednotne a vyjadrili jednoznačne spolupatričnosť k slovenskej zemi. Stalo sa tak na mieste, kde je dnes námestie a to evokuje aj jeho prípadný oficiálny názov – Námestie Svornosti, lebo tento názov má historické opodstatnenie.

KOSTOL SV. JÁNA KRSTITEĽA

Pred viac ako dvesto tridsiatimi siedmimi rokmi vznikla neobyčajná, možno aj iniciálna činnosť našich predkov, ktorá je z archívnych záznamov prakticky neznáma, realizácia myšlienky stavby kostola.

Je hodnoverne dokumentované, kedy sa začal stavať a kedy bol konsekrovaný. Podľa záznamov sa začal stavať roku 1787 a financovala ju rodina Esterházióvcov, ktorá v tej dobe vlastnila panstvá Strečno, Bytču a Lietavu a mala v roku 1832 dvanásť šľachtických farských patronátov v Nitrianskej diecéze. Na Kysuciach financovala stavbu viacerých kostolov, fár a ich vybavenia, napr. kostol v Čadci i kostol v Zákopčí. Aj ten náš, s nemalým príspevkom našich predkov, tak dlhoročnými peňažnými zbierkami v kostole, ako aj prácou počas celej doby stavby.

Ešte počas stavby kostola v roku 1788 vznikla samostatná oščadnícka farnosť

bez filiálky a v Čiernom farnosť v roku 1796 s filiálkou vo Svrčinovci, ktorá dovtedy patrila Čadci. Tieto farnosti vznikli na základe nariadenia cisára Jozefa II., podľa ktorého v osade s aspoň 700 obyvateľmi a od farského kostola vzdalenej viac ako jednu hodinu chôdze, mala byť zriadená nová fara alebo filiálka.

Kostol v Skalitom nebol prvý. O kostoloch a o farnosti v minulosti v Skalitom už jestvujú práce, články či príspevky na rôznych odborných akciách. Doteraz zverejnené výsledky nemožno považovať za definitívne. Tvrdí sa, že pri kostole, ktorý je považovaný za prvý v Skalitom, mal kľúčovú úlohu misionár, jezuita Leopold Tempes. Mal úlohu rekatolizovať slovensko – sliezsko-poľské pohraničie. V roku 1711 bol vojenským kňazom na Jablunkovských šanchoch. V roku 1720 istebnianski horali a vojaci z Jablunkovských šancí postavili drevený kostolík, ktorý slúžil 74 rokov. O vybavenie kostola sa postaral sám Tempes. Väčšinu predmetov darovali ľudia, napr. grófká Suňogová z Budatína darovala vytesaný kríž a obraz sv. Barbory.

Nebudeme a venovať legendám o kostolíkoch na Latonke či na Koščelisku, ale kostolom priamo v obci.

Tu sa ako prvý kostol spomína z roku 1692 (niekde 1693). Podľa tejto informácie to bolo počas pôsobenia Jána Križana, farára v Čadci. Kostol bol drevený a bol zasvätený sv. Jánovi Krstiteľovi, tak ako súčasný kostol. Svojimi darmi kostolu prispeli nitrianski biskupi Blažej Jaklin a neskôr Ladislav Matiašovský.

Rovnako aj kostol postavený v Skalitom v roku 1723 bol zasvätený sv. Jánovi Krstiteľovi. Správcom farnosti Čadca bol vtedy Adam Beško, ktorý ho vysvätil. V informácii sa uvádza, že stavbu kostola mal na starosti misionár Leopold Tempes. Všimnime si kontinuity pomenovania patróna kostola. Je ním sv. Ján Krstiteľ, neobyčajne uctievaný v gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi. To evokuje myšlienku že naši predkovia, ktorí prišli na toto územie v rámci doosídľovania, mohli mať pôvodné vierovyznanie pravoslávne, resp. gréckokatolícke.

Je zaujímavé, že hoci Skalité bolo pod jurisdikciou Uhorska, teda aj Nitrianskeho biskupstva, misionár Tempes bol pod jurisdikciou Vroclavského biskupstva a teda aj Sliezskeho (Tešínskeho) kniežatstva.

Existenciu farnosti, teda i kostola v Skalitom, potvrdzuje kanonická vizitácia čadčianskej farnosti v roku 1694. Existenciu kostola v obci dokazuje aj mapa z roku 1769, ktorú našiel autor v Zemskom archíve v Opave, na ktorej je zakreslený kostol s vežou. Na inej mape slovensko-sliezskeho pohraničia, ktorá údajne pochádza z roku 1723, je takisto zakreslený kostol v Skalitom. Rozdiel je však v tom, že kostol nemá zakreslenú vežu a pokiaľ sa dá z mapy vyčítať, ide o stavbu, ktorá má na priečelí znázornený kríž. Či však ide o kostol, resp. nejakú kaplnku postavenú predtým, nedá sa určiť, lebo mapa nie je presne datovaná. Ide však pravdepodobne o kostol, lebo na mape je aj ďalšia budova, pravdepodobne fara.

Architektúra kostola je nám známa z perokresby, ktorú urobil učiteľ E. Matiašovský po 1. sv. vojne podľa rozprávania vtedy najstarších obyvateľov.

Kostoly v Skalitom boli prvé v skalitskej doline a bolo logické, že aj prvý murovaný kostol v doline bol v Skalitom.

Prenesme sa teda, v súlade s našou východiskovou tézou, do obdobia pred stavbou kostola a pozrime sa čo je v dobových záznamoch o tejto dobe i na to čo sa zachovalo v ústnom podaní, o obrovskom úsilí našich predkov, ktorého výsledkom je chrám postavený v štýle neskorého ba-

roka, konsekrovaný v roku 1801, ktorým sa pýšime doteraz, lebo už viac ako dvesto dvadsať rokov je dominantou Skalitého.

Vzhľadom na veľkosť kostola si musíme položiť otázku, kedy a v ktorej hlave sa zrodila myšlienka postaviť veľký kamenný chrám, keď najbližšie murované kostoly boli iba v Čadci, K. N. Meste, Turzovke a v Jablunkove? Tu, v dedine, do ktorej viedla stará poštová cesta z Čadce do Haliče okolo rieky, cez šesťnásť brodov, kde všetky domy boli drevené okrem mýtnej stanice, ktorá bola na mieste budovy hostinca oproti kostolu.

Kto našich predkov, nemajetných poddaných presvedčil na stavbu kostola, kto ich zorganizoval do tej miery, že sa pribrali do stavby nového kamenného a priestranného kostola už dávno predtým, ako sa skutočne začala jeho stavba? V ústnom podaní sa zachovala informácia, že farníci sedem rokov zvažali v zime kamene na stavbu kostola z miesta na okraji chotára. Kto ich povzbudzoval počas tých rokov prípravy na stavbu a ďalších rokov čakania na jeho vysvätenie, aby vytrvali?

A musíme oceniť predvídavosť predkov, že si zaumienili postaviť nadčasový chrám, ktorý slúži potomkom dodnes.

Podnet mohol vzišť od kňaza Lukáša Pažického. Ten prišiel v roku 1754 do Skalitého. Od roku 1760 sa stal farárom v Čadci, ale tak, že spravoval aj farnosť v Skalitom. To trvalo do roku 1772. Lukáš Pažický bol členom Bernolákovho Učeného tovaríšstva a prívržencami Tovaríšstva boli aj jeho nástupcovia v Skalitom.

Úvahy o stavbe kamenného kostola vznikali asi už pred rokom 1780. Nie je známe, na čí popud sa tak stalo, kto prišiel s touto myšlienkou. Mohol to byť Štefan Galbovič (1776 – 1784), alebo nástupca po ňom Andrej Gombár (1784 – 1798), ktorý stavbu kostola začal. Dokončený bol za pôsobenia Ladislava Rázgu (1798 – 1805).

Obec veľmi dobre zvažila svoje možnosti postaviť kostol, lebo kameň sa dal doviezť z miesta na okraji chotára. Tehly, sa kvôli potrebnému množstvu a doprave nedovážali, ale sa vyrábali v obci. Už predtým sa použili na stavbu hostinca pod kostolom,

ktorý fungoval ako mýtna stanica ešte pred postavením súčasného kostola. A v obci bola píla a vyrábali sa šindle.

Stavbu kostola začal Andrej Gombár v roku 1787 a dokončená bola za pôsobenia Ladislava Rázgu v roku 1793. Andrej Gombár bol pravdepodobne ten organizátor a realizátor myšlienky stavby kostola, ktorú medzi farníkmi zasiali jeho predchodcovia. Jemu možno pripísať aj veľký podiel na aktivizácii farníkov i vyjednávaniach so Strečnianskym panstvom a cirkevnou vrchnosťou.

Ale hlavnou hybnou silou tejto dlhoročnej, na obec tejto veľkosti veľkej akcie, bola typická goralská náтура našich predkov – zaťatosť v konaní, ak si zaumienili niečo vykonať a vytrvalosť. Andrej Gombár asi spoznal u našich predkov tieto vlastnosti a využil ich na dosiahnutie cieľa, ktorý si osvojili. Veď v pamäti obecnej pospolitosti sa zachovalo, že aj ich otcovia si stavali kostoly podľa svojich predstáv. V ústnom podaní sa zachovalo jedno porekadlo, ktoré hovorí o hrdosti, ba až dýcha pýchou nad činmi predkov: „Čo to za dedina, keď kostola nemá“.

Preto je prekvapujúce negatívne hodnotenie jeho činnosti cirkevnou vrchnosťou. Spomína sa, že bol zbavený správy farnosti a za trest sa musel odobrať na tri roky do Nitry „na polepšenie“. Prečo dostal takýto trest nie je známe.

Ako zaujímavosť uvádzame, že kostol sv. Bartolomeja v Čadci, ktorý bol postavený v roku 1734 vysvätil nitriansky biskup Jozef Vurum, takisto priaznivec Bernolákovho Učeného tovaríšstva, až o sto rokov po jeho výstavbe. Stalo sa tak až tridsať tri rokov po konsekrácii kostola v Skalitom. Aj to dokazuje úsilie a pracovitosť našich predkov a iniciatívu kňazov v Skalitom, napospol odchovaných v duchu Bernolákovho Učeného tovaríšstva.

Asi sa nedozvieme ako museli naši predkovia zosúladiť svoje poddanské povinnosti s prácami na začiatku stavby kostola. Obec mala povinnosť vykonávať urbárske roboty, ktoré boli rozpísané na usadlosť (zárubok). Bola povinná v roku vykonať 3016 dní povinnej roboty s povozom a 696 dní ma-

nuálnej práce.² Podľa veľkosti podielu vlastníka domu na veľkosti usadlosti sa stanovovali dni robotných povinností za každý dom, zvlášť s povozom (koňom) a zvlášť dni manuálnej práce. Okrem toho museli zvládnuť všetky poľnohospodárske práce na roliach, lebo úroda na nich im zabezpečovala živobytie. Pritom manuálne práce sa vykonávali na majeroch v Čadci a v Oščadnici, kam sa chodilo pešo.

Bolo to už asi nad sily našich predkov, hoci tu žilo okolo tisíc päťsto – tisíc šesťsto ľudí. Preto obec zastúpená richtárom, prísažnými a ďalšími štyrmi obyvateľmi uzavrela 1. marca 1792 so Strečnianskym panstvom zmluvu o prevzatí predpísaných urbárskych prác do árendy a zaviazala sa za to platiť panstvu dohodnutú sumu. Dôvodom na spísanie zmluvy bola práve stavba kostola a obava, že by sa práce pri stavbe kostola vykonávali prerušovane. Zmluva umožnila obci lepšie zabezpečiť a organizovať prácu ľudí na kostole, čo by v prípade povinných urbárskych prác, ktoré sa často vykonávali povozmi na tzv. dlhých fúrach na panské majetky až na juh Uhorska a pri ručnej práci na majeroch v Čadci a v Oščadnici, bolo iba ťažko možné.

Kostol je postavený na pozemku, ktorý podľa legendy daroval jeden z prvých, majetnejších osadníkov. Svoj zárubok rozdelil na štvrtky a jednu z nich rozdelil na polovice naprieč. Hranica viedla od Chovancovho potoka poza cintorín pri kostole a areál dnešnej školy. Pozemok je na miernom svahu a pretože terén bol vodnatý, tak bol kostol postavený na najsuchšom mieste, na hrebeni úbočia zvažujúceho sa mierne na obe strany. Odvodnenie bolo zvedené do najnižšieho bodu pozemku, ktorý je pri vstupe do areálu pri hasičskej zbrojnici. Základy veže sú tak hlboké, dokiaľ kopáči nenarazili na pevnú pôdu. Pred vstupom do kostola musel byť urobený násyp až do úrovne podlahy presbytéria. Zdá sa, že tvar hrebeňa úbočia bol dôvod aj na orientáciu kostola v smere sever – juh a nie, ako bývalo zvykom v smere východ – západ. Niekde sa totiž uvádza, kostol bol orientovaný tak preto, aby doň neprenikal ruch z premávky na ceste. Lenže

v čase stavby kostola cestu používali iba konské a volské záprahy, lebo ešte neexistovala cestná automobilová ani železničná doprava, takže nemohli jestvovať ani obavy z nadmerného hluku. Informácia o tejto obave je poznamenaná tým, že úvaha bola publikovaná po 1. sv. vojne.

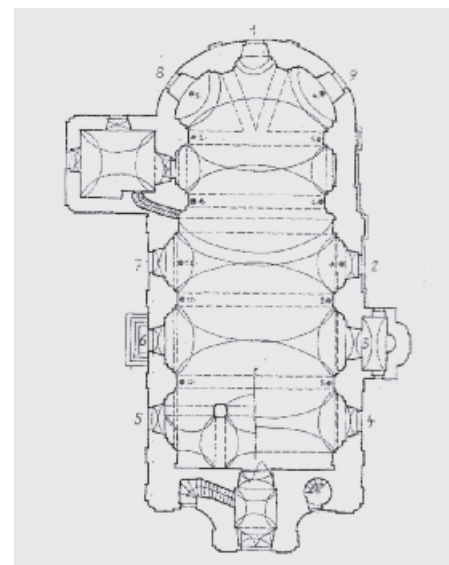
Zaujímavejšie na orientácii kostola je, že nie je presne v smere na juh, ale na juhovýchod. Ak by sme predĺžili pozdĺžnu os kostola dostali by sme sa niekde na miesto pri rieke Jordán, kde podľa legendy sv. Ján Krstiteľ, patrón kostola, krstil Ježiša Krista. Možno je to istá symbolika, ktovie.

Podľa opisu posvätenia kostola boli na múroch, kde biskup urobil krizmou³ znamenie kríža, nakreslené konsekračné kríže⁴. Tých bolo pôvodne dvanásť, ale od ostatnej maľby vnútra kostola je ich len desať. Chýbajú dva, na obrázku sú označené číslom 3 a 4 na stĺpoch pri oltári. Dôvod, prečo práve tieto dva neboli obnovené, nie je známy. Aj predtým, v istom období, boli všetky konsekračné kríže zatreté. Dôvod, prečo sa tak stalo sa však už asi nedozvieme.

Tvary krížov na stenách a na stĺpoch pochádzajú, podľa odborného odhadu, pravdepodobne z roku 1828.

Pravdepodobne pôvodná podoba kostola sa nám zachovala na nákrese z roku 1832, ktorý autor našiel v ŠA v Bytči. Podľa ústneho podania boli vtedy aj vysadené lipy okolo kostola.

Okolnosti pri dokončení chrámu dokumentuje listina z roku 1793, nájdená

Pôvodné umiestnenie konsekračných krížov

pri oprave veže kostola v roku 1999. V nej sa uvádza kto zo svetskej a cirkevnej vrchnosti sa podieľal na jeho stavbe, resp. kto sa zúčastnil konsekrácie. Listinu napísal Juraj Intibus, hospodársky správca Strečnianskeho panstva, kysuckého dištriktu, prívrženec Bernolákovho Učeného tovaríšstva, tak ako bol aj dekan v Čadci, predtým farár v Skalitom Lukáš Pažický. Kostol vysvätil v roku 1801, nitriansky biskup František Xaver Fuchs mecenáš a priaznivec Bernolákovho Učeného tovaríšstva.

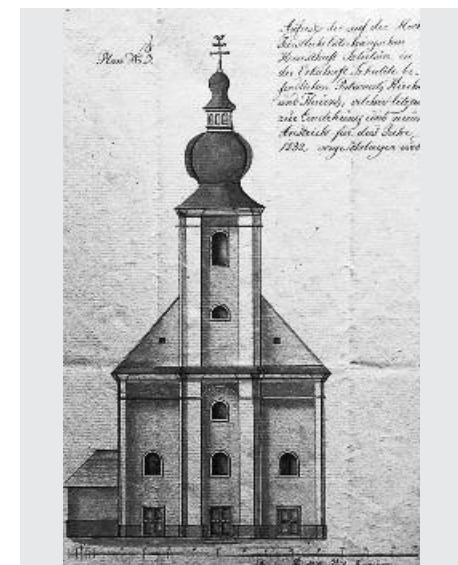
Ani v nej, ale ani v ústnom podaní nie je zmienka o tom, žeby sa počas stavby stala nehoda. Zato niektorí, tu uvedení účastníci vysviacky, mali smutný osud. Spomedzi živých ako prvý odišiel zo sveta 22. januára 1794 knieža Anton I. Esterházi z Galanty a 6. mája toho istého roku zomrel v kúpeli v Budíne Matej Nandory, správca esterháziiovských majetkov.

Vysvätenia kostola sa nedožil ani Lukáš Pažický, zomrel 18. apríla 1800, ktorý spravoval skalitskú farnosť v rokoch 1754 – 1771, pričom od roku 1761 prostredníctvom kaplánov z Čadce.

Vysviacky sa nezúčastnil, resp. nebol pozvaný, ani Andrej Gombár, farár – obeť organizátor stavby kostola.

Konsekračný kríž

Nákres kostola z roku 1832

STAVBA ŽELEZNICE

V prípade stavby železnice si pripomíname sto štyridsiate štvrté výročie jej začiatku a budeme sledovať až neuveriteľne proaktívne pôsobenie našich predkov na tomto diele. Naši predkovia nedali podnet na jej stavbu, ale ústretovosť s akou sa staviteľia stretli v našej obci, ako aj masívne zapojenie miestnych ľudí, vzbudzuje doteraz obdiv u odborníkov. Zato v obecnej pospolitosti sa jej tolko obdivu nedostáva.

Aby sme to mohli lepšie pochopiť, musíme sa myslou presunúť do konca 19. storočia a uvedomiť si technické a technologické možnosti tej doby, ako aj prírodné a klimatické podmienky v tom čase. Ak to zhrnieme a predstavíme si rozsah stavebných prác, dobu a kvalitu v akej bolo dielo postavené a porovnáme to, aspoň laicky, s dnešným tempom výstavby podobných diel neubránime sa obdivu nad dielom predkov. Na iniciáciu stavby železnice však nemali naši predkovia žiaden vplyv.

Nie veľmi pokroková maďarská šľachta vo vedúcich funkciách štátu v 30. rokoch 19. storočia už pochopila, že Uhorsko významne zaostáva nielen za okolitými vyspelejšími štátmi sveta, ale i za rakúskou časťou monarchie. Bol to dôsledok toho, že na rozdiel od iných štátov maďarská šľachta menej podnikala, o. i. aj v doprave, čo ohrozovalo obchod s poľnohospodárskymi produktmi, ktoré boli hlavným zdrojom príjmov štátu. Prehlbovala sa závislosť Uhorska na monarchii, ktoré muselo rešpektovať jej záujmy.

Po prehratej vojne s Pruskom v roku 1866, však Uhorsko využilo slabosť monarchie a získalo relatívnu samostatnosť, tzv. rakúsko-uhorským vyrovnaním. Slovensko malo vtedy iba veľmi riedku cestnú sieť, ktorá spájala väčšinou dolné Uhorsko s Haličou⁵. Veľkým šťastím pre Slovensko bolo, že stálo na ceste do Haliče, dedičnej krajiny habsburskej monarchie a oddeľovalo ju od rakúskej časti monarchie. Slovensko tým začalo získavať dopravné spojenie na Európu, aj keď veľmi pomaly.

V roku 1860 tu jestvovala iba železničná trať Miškovec – Košice, z ktorej na Slovensku bol úsek s dĺžkou iba 21 km. Maďarská šľachta, vedúca sila v Uhorsku a silno pomadařčené a uhorskej vláde poklonujúce zemianstvo, by sami od seba neprišli s myšlienkou rozvoja dopravnej infraštruktúry na Slovensku.

Záujem na stavbe železnice vznikol preto, lebo železiarne Třinci patrili členovi cisárskeho dvora arcivojvodovi Albrechtovi a ten vlastnil, ako surovinovú základňu i železnorudné bane na Spiši a huty v Liptove. Surové železo a liatina sa prepravovali na povozoch do Liptovského Hrádku, resp. do Liptovského Mikuláša. Odtiaľ na pltiach po Váhu do Budatína a potom opäť povozmi do Třinca.

Hornouhorská rudná panva na Spiši a v Gemerí produkovala ročne milión viedenských centov⁶ surového železa s použitím drahého dreveného uhlia. Železo bolo potrebné ďalej spracovať v sliezskych, moravských, alebo haličských železiarňach, pričom náklady na zdĺhavú prepravu tvorili viac než polovicu ceny v mieste výroby. Pritom v Sliezsku boli zásoby čierneho uhlia, ktoré by mohlo nahradiť drahé drevené uhlie, čo by malo za následok pokles výrobných nákladov surového železa. Prepravné náklady železa do sliezskych železiární by pri použití železnice klesli a tým by sa znížili výrobné náklady sliezskych železiární, ktoré by sa stali konkurencieschopnými voči pruským železiarňam.

Využitie severouhorských rudných baní a hút a rozvoj sliezskych železiární a baní bolo teda hybnou silou stavby železnice na severe Slovenska. Tá priniesla oživenie do silne zaľudnených severných oblastí a zabezpečila lacnú a pravidelnú prepravu medzi priemyselnými oblasťami.

Vtedy sa konečne spamätala aj uhorská vláda a začala uvažovať aj o prepojení úrodných južných krajov so severnými župami Uhier s pokračovaním do Haliče železnicou cez región Kysúc. Význam trate by bol vo vývoze poľnohospodárskych produktov do Haliče a dovozu uhlia do južných krajov.

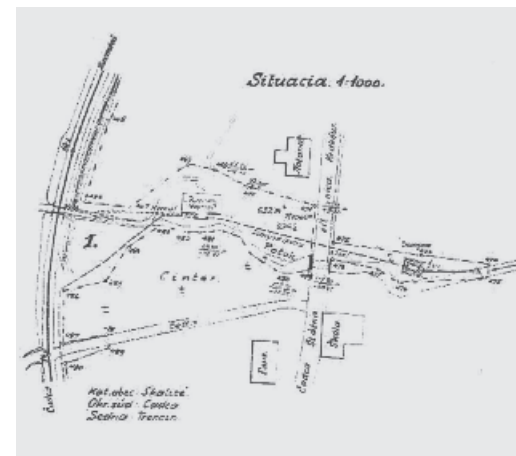
Realizovaný variant so stúpaním až 28

promile cez Zvardoňské sedlo v nadmorskej výške 660 m n. m. bol akceptovaný o. i. preto, lebo už boli dostatočné skúsenosti s prevádzkou vlakov na veľkých a dlhých stúpaniach a už sa vyrábali parné rušne pre tzv. ťažkú traťovú službu.

Z tohto skráteného prehľadu dôvodov pre stavbu železnice vidno, že naši predkovia nemali vplyv na to či a kade sa bude železnica stavať.

Ale to čo nasledovalo potom už naši predkovia silno a pozitívne ovplyvňovali. Nie je totiž nikde zaznamenané, žeby sa niektorý z vlastníkov pozemkov postavil proti výstavbe a tak vytýčenie trasy prebehlo bez protestov, rovnako aj ako označenie obvodu železničnej trate, vrátane vodárenskej sústavy pre rušne a výhrevňu. Patrilo do nej odberné miesto z Chovancovho potoka pri škole v Ústredí s česlami, prírodný kanál k hlavnému vodojemu (dnes žumpa sociálneho zariadenia stánku so zmrzlinou), potrubie s priemerom 130 mm popri železničnej trati, vyrovnávací vodojem s úpravou vody, dnes je tam sklad COOP Jednota, prírodné a rozvodné potrubie k vodným žeriovom v stanici. Táto sústava dokázala naplniť tender rušňa za niekoľko minút. Zariadenie využívali, až do rekonštrukcie koľajiska, v prípade požiaru aj hasiči.

Ak sa pozrieme na mapku vodárenskej sústavy s prekvapením zisťujeme, že časť potrubia vedie cez hrobovú plochu Starého cintorína. Je však pravdepodobne hlbšie uložené, lebo nie sú správy, ani v ústnom podaní, že by pri výkope hrobov naň na-

Nákres vedenia potrubia vodárenskej sústavy

razilo. V čase stavby železnice sa totiž pochovávalo na cintoríne v Cupli. Na Starom cintoríne sa opäť začalo pochovávať v 20. rokoch minulého storočia, t. j. štyridsať rokov uložení potrubia do zeme.

V čase okupácie časti obce Poľskom, v rokoch 1938 – 1939, nastala kuriózna situácia. Poľská rozhraničovacia komisia neprišla na to, že odberné miesto je až na úrovni školy v Ústredí, teda na území, ktoré zostalo Slovensku. Hranica síce šla okolo trate, ale pri Starom cintoríne vybočila tak, že k poľskému územiu patrila iba vyrovnávací vodojem na mieste, kde dnes stojí sklad obchodného domu.

Zdalo sa, že išlo o veľkú toleranciu našich rodákov voči okupačnému režimu. Veď stačilo iba málo, odkloniť vodu na odbernom mieste a prevádzka poľských parných rušňov by mala problémy. To sa týkalo aj zásobovania stanice, obytných domov a výhybkárskeho domčeka v Kolónii pitnou vodou z rezervoáru, ktorý bol taktiež na „slovenskej“ strane, v Cupli, v miestach dnešnej bytovej zástavby. V skutočnosti tu však existovala obava z represie, ktorú by mohla podniknúť poľská okupačná správa voči ľuďom, ktorí zostali za hranicou.

Objekt železničnej stanice a staničnej infraštruktúry s vodárenskou sústavou vrátane obytných domov v Kolónii, bol natoľko zachovaný, že autor článku navrhol tento súbor unikátnych stavieb na vyhlásenie za národnú technickú pamiatku. Súčasťou návrhu bol aj projekt prestavby celého areálu železničnej stanice tak, aby spĺňoval podmienky stanice v rámci do-

pravného koridoru č. VI a súčasne, aby objekty zostali pamiatkovo chránené ako súčasť dopravného múzea na Kysuciach. Návrh bol vypracovaný Katedrou stavieb železníc Stavebnej fakulty VŠDS v Žiline v spolupráci s autorom článku.

Zvítazil však „buldozérovy návrh betonárskej lobby“ na rekonštrukciu železničnej stanice a koľajiska v Skalitom, bez primeraného rešpektu k historickým artefaktom tejto evidentne zachovalej technickej pamiatky. Ako potvrdzuje stav prevádzky od rekonštrukcie, bolo by postačovalo zamietnuté riešenie. Zámerom toho riešenia bolo totiž vytvoriť tu pobočku dopravného múzea, pretože stavby a železničné zariadenia boli v zachovalom stave. Ale stavby, okrem budovy železničnej stanice, boli zrovnané so zemou a železničné vybavenie odvezené do šrotu. Budova železničnej stanice, ktorá nebola doteraz zrekonštruovaná, sa stala národnou kultúrnou pamiatkou.

Tradovalo sa, že začiatok stavby železnice bol urýchlený kvôli ceste cisára Františka Jozefa do Tešína cez Čadcu 17. októbra 1880.

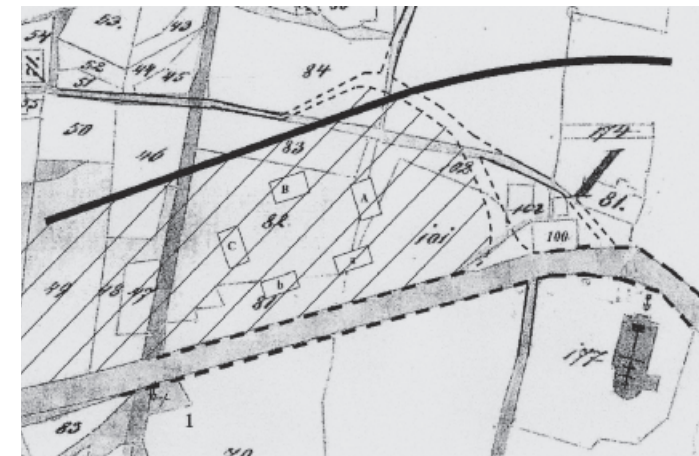
Otvorenie trate, ktorej stavba trvala štyri roky, bolo 3. 11. 1884. My si ale teraz pripomenieme to čo stavbe predchádzalo, aký bol podiel a prínos našich predkov na stavbe železnice, ktorý sa ale v historických dokumentoch nespomína.

A ten je aj z dnešného hľadiska pozoruhodný. Lebo jedna vec je navrhnúť trasu v teréne, vyhotoviť plány stavby, na ktoré medzi našimi rodákmi nebol odborník,

ale iné je postaviť takéto dielo v pomerne jednoduchých podmienkach s jednoduchým náradím, lopatou krompáčom a fúrikom, s ľuďmi, ktorých najväčším stavebným činom bola dovtedy stavba drevenej chalupy.

Pri stavbe násypov v Skalitom, ktoré tu boli najdlhšie a najvyššie na celej trati a naviac viedli v dvoch úsekoch močaristým terénom, sa totiž použil materiál vyťažený z výkopu pre stavbu obytných domov a železničných objektov v Kolónii. Išlo o približne o viac ako pol milióna kubíkov zeminy, lebo terén na tom mieste mal približne taký sklon, ako cesta k železničnému priecestiu na ceste za Rieky. Terén postupne klesal, výkop sa znižoval a približne od stanice sa už začínal násyp až ku katastru obce Čierne. Zemina sa ručne vykopávala a odvážala na kratšiu vzdialenosť fúrikmi a huntíkmi⁷, na dlhšiu konskými povozmi. Tam sa ručne zhutňovala štampekmi⁸ podľa drevenej šablóny násypu. Nedostatok materiálu na násypy bol vyrovnávaný zeminou zo zásekov Pod Poľanou, zásekov po trati smerom na Zvardoň a z veľkých výkopových jám nad i pod štátnou cestou oproti bývalej výhrevni. Výkopy pod cestou slúžili neskôr ako požiarne nádrže a zásoba vody pre parné rušne a v zime, k veľkej radosti detí, ako klziská.

Na situačnej mape železničnej stanice Skalité je toto miesto označené ako „Materiálová jama“. Neskôr bola na tomto mieste postavená parná píla a sklad dreva. Dnes sú tam postavené rodinné domy.

Výkop zeminy na mieste dnešnej Kolónie (šrafovaná plocha) a zmeny miestnych komunikácií (čiarkované)

Ukážky kamenárskej práce na viaduktoch

Vjazd k železničnej stanici si zachoval pôvodný sklon terénu doteraz.

Na trati boli zriadené dve stanice Čierne a Skalité a zastávky Svrčinovec a Čierne zastávka a celkom bolo postavených 14 strážnych domčekov. V nich pracovali „vochtri“⁹ a bývali tam s rodinami. Obsluhovali závory, strážili priecestia nechránené závorami a kontrolovali zverený úsek trate. V strážnych domčekoch bývali neskôr aj iní zamestnanci železnice, ba aj učitelia. Počas poľskej okupácie časti obce bola v strážnom domčeku, ktorý bol súčasne aj železničnou zástavkou na Serafinove, zriadená poľská škola.

K celkovému dobrému vzhľadu obce prispel areál stanice, vrátane obytných budov postavených neďaleko stanice, ktorému obyvatelia dali priliehavý názov Kolónia. Tým sa dostatočne zvýraznila odlišnosť tejto miestnej časti i ľudí, ktorí v nej bývali. Spočiatku ju totiž obývali výhradne zamestnanci železnice, financi a iní zamestnanci, napospol však ľudia z iných krajov monarchie, neskôr Česko-Slovenskej republiky. Obytné domy mali podobný vzhľad ako budova stanice.

Areál železničnej stanice a obytná zóna v Kolónii so záhradkami uprostred i jednotlivé budovy boli obkolesené ihličnanmi (smrek a jedle), ktoré spolu so stále a dobre udržiavanou cestičkou (obojsmernými priekopami a každoročne vysypávanou škvarou), od stanice cez Kolóniu až po hostinec pri kostole, tvoril výstavnú časť obce.

Na všetkých železničných stavbách, vrátane mostov a priepustov ide o mimoriadne kvalitnú prácu talianskych kamenárov. Tieto stavby prežili 1. svetovú vojnu. V druhej svetovej vojne boli most U Čaňa a viadukt na Serafinove zničené a po rekonštrukcii trate bol prestavaný aj viadukt U Papíka. Bohužiaľ bola odstránená aj raritná točna, možno posledný exemplár technickej pamiatky tohto typu na Slovensku.

Positívny vplyv stavby železnice sa v obci prejavil tým, že ľudia, ktorí pracovali s talianskymi kamenármi sa priučili tomu remeslu a tak sa v obci, najmä po 1. svetovej vojne začali ukazovať výsledky ich práce. O niekoľko rokov sa zručnosť

domácich majstrov naplno ukázala pri stavbe muru okolo kostolného areálu, stavby kaplniek Kalvárie i prístavby Lurdskej kaplnky kostola.

Raritou bola, dnes už nejestvujúca, úzkokoľajná vlečka¹⁰, ktorá prepravovala ropu z ťažby v miestnej časti U Petrakov, k železničnej koľaji normálneho rozchodu v stanici, kde sa prečerpávala do vagónových cisterien.

Skalitčania mali k železnici od začiatku kladný vzťah. Nenašli sa žiadne záznamy o sporoch pri vykupovaní pozemkov pod trať, alebo počas stavby. Prví skalitští železničari postavili pred vchodom do kostola železný kríž na podstavci. Je výrazom vďaky za to, že im železnica priniesla zamestnanie. Postavili ho pri uvedení železnice do prevádzky v roku 1884.

Kríž je na znak toho obrátený smerom k železnici. Je aj vďakou Bohu za to, že v dôsledku úrazu nezomrel nikto z našich rodákov. Z matričných záznamov však vieme, že na stavbe železnice na následky úrazov a zranení zomrelo niekoľko robotníkov z Talianska, Chorvátska, Slovinska, Rakúska i Čiech. Pochovaní boli na cintoríne v Cupli, kde je pochovaný aj jeden z prvých prednostov stanice, pôvodom z Prešova.

Musela to byť pre obec a obyvateľov výnimočná udalosť. Zamestnanie na železnici bolo veľmi vyhľadávané. Železničari významne začali ovplyvňovať vzťah obyvateľov k vzdelanosti tým, že dávali deti študovať do vyšších škôl, najmä po 1. svetovej vojne.

Skalitčania svoj kladný vzťah k železnici potvrdili niekoľkokrát, napr. keď 17. 02. 1947 na 19. km padla lavína a zasypala osobný vlak pomáhali ho vyslobodzovať aj občania; skalitští zamestnanci stanici ku konci vojny v roku 1945 demontovali telefónne i telegrafné zariadenia demontovali a zakopali pod uhlím v pivnici staničnej budovy a frontovým jednotkám, ktoré mali zariadenie zničiť, oznámili, že ich už vzali vojaci pred nimi. Zničeniu zásob uhlia pre parné rušne zabránili zamestnanci stanice tým, že podplatili nemeckých vojakov alkoholom. Zásoba uhlia potom stačila na takmer dvojmesačnú

prevádzku parného rušňa; občania pomáhali aj pri dočasnej oprave viaduktu U Kožáka a mostu U Čaňa, po ich zničení ustupujúcou nemeckou armádou v roku 1945. O takmer familiárnom vzťahu k železnici svedčí aj žartovná riekanka od neznámeho autora v znení:

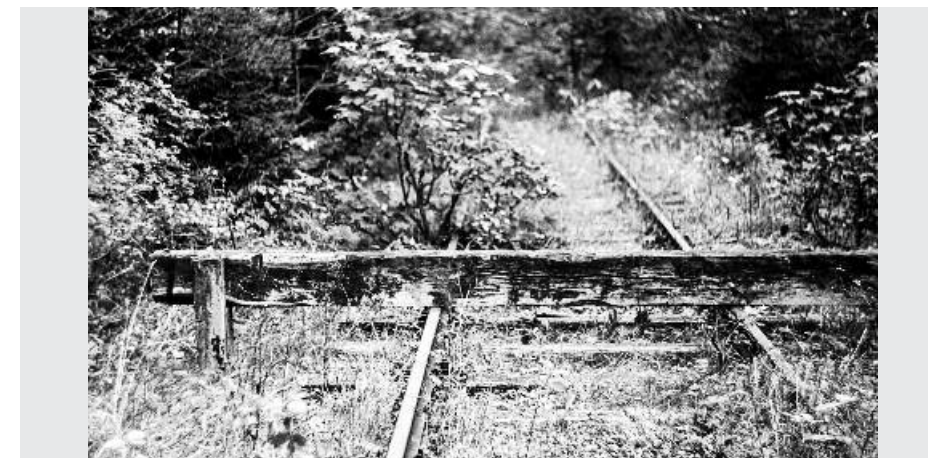
*Idže šina do Zvardóna
po ňij jadže mašina
v okjinku je copka s orlem
pod ňóm stary Jušina¹¹
Jadže vlacek do Zvardóna
nigdje zodno rovina
a do tego Zvardóna
furt lyn čongno
třeja
Jadže jadže mašina
dym še valí z kumina
to do pece vóngle chybje
stary hajcer¹² Jušina
Ledva gvizdže na dvanostym¹³
a uz stoji na sternostym
tak to chodži tego dňa
kjedž hajcuje Jušina*

Po roku 1945 bola prevádzka v úseku trate Skalité Serafinov – Zvardoň nadtľho prerušená, napriek petíciám občanov. Niekoľko sto metrov za zastávkou Serafinov smerom na Zvardoň bol na koľajnici priškrutkovaný trám a pred hraničnou čiarou bol na trati urobený zemný val do výšky asi troch metrov. Tieto atribúty „nerozborného internacionálneho priateľstva s bratským národom“ tam vydržali až do rekonštrukcie trate a obnovenia železničnej prevádzky medzi Slovenskom a Poľskom.

Keď sa po prevrate v roku 1989 začalo hovoriť o železničnom prepojení s Poľskom občania sa, pod vedením vtedajšieho starostu Vincenta Laša zaktivizovali a podpísali petíciu za jeho obnovenie, ktorú autor zanesol na vtedajšie Federálne ministerstvo dopravy ministrom J. Nezvalovi, bývalému absolventovi VŠD v Žiline a pozval ho na obhliadku trate. Pred návštevou ministra obec iniciatívne vyčistila trať od náletových drevín od zastávky na Serafinove až ku štátnej hranici, čo prispelo k urýchleniu jej rekonštrukcie.

Dnes je trať, okrem budovy železničnej stanice, v úseku Čadca – Zvardoň po generálnej rekonštrukcii. Tá prebiehala, spolu s elektrifikáciou v rokoch 1999 – 2002 kvôli tomu, lebo trať bola zaradená do medzinárodného koridoru VI Gdaňsk – Lodž – Katovice – Žilina. Zemné teleso sa preto prebudovalo na vyššiu záťaž a rýchlosť a to v úseku Čadca – Skalité na 100 km/h a v úseku Skalité – št. hranica 70 km/h.

Zátaras na trati do Zvardóna

KALVÁRIA SEDEMBOLESTNEJ PANNY MÁRIE

Kalvária Sedembolestnej Panny Márie nie len dôkazom silného náboženského presvedčenia obecnej pospolitosti v Skalitom, ale aj prejavom veľkého lokálpatriotizmu, je výrazným dokladom času svojho vzniku a neprehliadnuteľným pamätníkom svojej doby.

Sedem kaplniek Kalvárie Sedembolestnej Panny Márie, dokončených a vysvätených pri druhom výročí prinavrátania časti obce spod poľskej okupácie, je akoby odpoveďou mierumilovného národa na bezprecedentný čin agresie Poľska na zvrchovaný susedný štát, obsadením časti nielen našej obce, ale aj ďalších obcí na Slovensku. Poľsko sa spolu s Maďarskom priživovalo týmto spôsobom na parcelovaní Európy Hitlerom na základe Mníchovskej dohody z 29. 09. 1938.

Prinavrátania okupovaného územia sa občania dočkali, keď nemecká armáda 01. 09. 1939 zaútočila na Poľsko a okupant začal byť okupovaný.

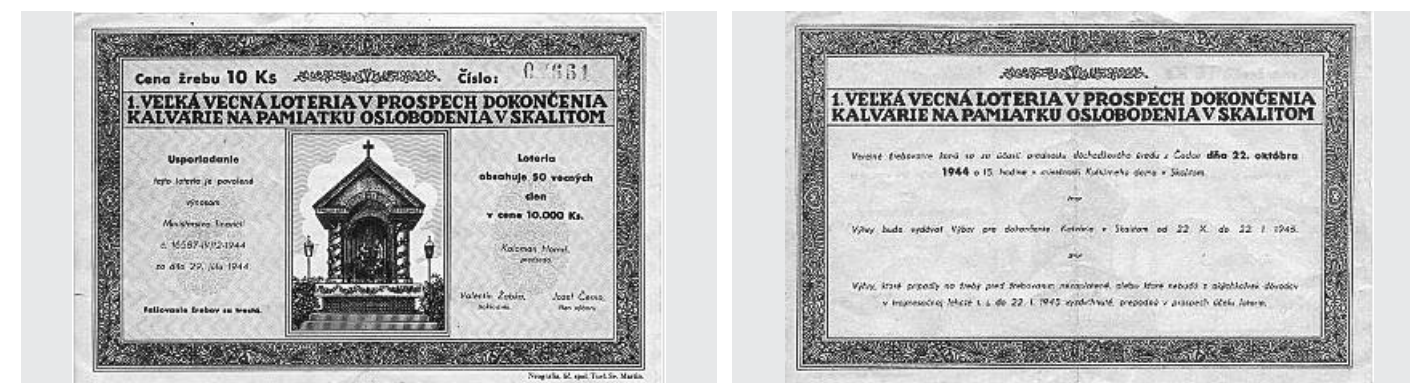
V budúcom roku, 1. septembra, by sme si mali náležitým spôsobom pripomenúť osemdesiate piate výročie polozenia základného kameňa Kalvárie. Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch významných diel, bola jej stavba úplne v rukách našich predkov. Pozoruhodné na tom je, že zatiaľ čo všade naokolo vo svete už zúrila vojna, v ktorej sa ničili životy i majetky ľudí, naši predkovia budovali. Nie, že by sa ich vojna netýkala, veď aj Skalitčania v nej bojovali, každý na tej strane kam ho jeho vôľa, alebo osud postavil, ale preto, aby dali sebe i svetu poznať to čo bolo vždy pre nich najdôležitejšie, mier a prosperita pospolitosti.

Dokázali to zorganizovaním peňažnej zbierky, do ktorej sa zapojili a oslovili aj organizácie, firmy i štátne úrady, lebo rozpočet stavby bol takmer štvrt milióna slovenských korún. Práce na stavbe a úprave terénu areálu kostola vykonali občania Skalitého.

Prinavrátanie územia obce spôsobilo nebývalý vzostup vlastenectva v Skalitom. To vyvrcholilo podnetom na stavbu pamätníka na toto obdobie ako symbolu vďaky. Iniciátorom myšlienky bol podľa archívnych záznamov Jozef Kavala. Organizátorskej a realizátorskej práce sa chopil farár v Skalitom Peter Černo.

V miestnom kultúrnom dome¹⁴ sa 02. 02. 1940 konalo zhromaždenie občanov, kde sa návrh na stavbu Kalvárie prerokoval. Tu bol zvolený výbor pre stavbu, ktorého čestným predsedom sa stal Koloman Homiš z K. N. Mesta, poslanec Slovenského snemu. Za predsedu výboru bol zvolený starosta obce Jozef Časnocha Mikš.

Pretože v tomto návrhu sa spojili podnet spoločensko-politický, t. j. okupácia obce a prinavrátanie okupovaného územia Poľskom a cirkevný, t. j. kalvária ako forma pamätníka, vžil sa názov cirkevno-národná pamiatka, ktorý mu z týchto dôvodov skutočne prináleží. Zvláštnosťou tejto pa-

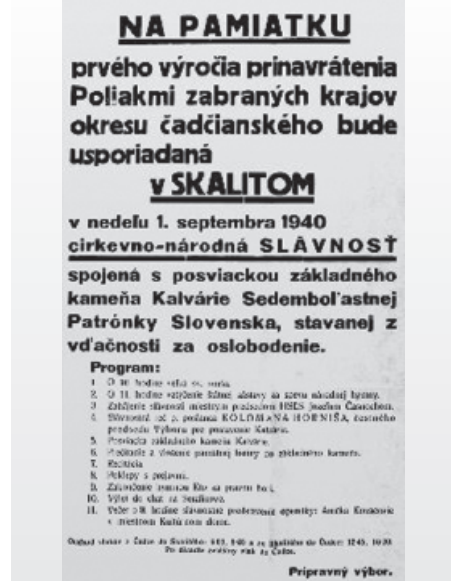

Líce a rub žrebu vecnej lotérie

Družobné partnerstvo s obcou Lednické Rovne

Už viac ako 30 rokov trvá družobné partnerstvo obce Skalité s obcou Lednické Rovne, ktoré sme si dnes pripomenuli na Michalovských hodoch. Na podujatí vládla skvelá atmosféra plná priateľských stretnutí. Už tradične sa konal futbalový zápas starých pánov. Spoločné športové zápolenie utužuje naše vzájomné priateľstvá. Dnes sa zápas skončil remízou. Teší ma, že táto spolupráca, ktorá začala podpísaním dohody o partnerstve v Skalitom v deväťdesiatych rokoch 20. storočia prerástla do pevných priateľských vzťahov a pravidelných stretnutí, ktoré obohacujú naše obce.

„Ďakujem starostovi Marianovi Horečnému obce Lednické Rovne za srdečné privítanie. Verím, že toto priateľstvo, ktoré sa za tri desaťročia rozvinulo, bude pokračovať aj naďalej, prinášajúc prospech a radosť našim obyvateľom,“ povedal starosta obce Jozef Cech.

Vlavo plagát na zvolanie cirkevno-národnej slávnosti a manifestačné zhromaždenia pri príležitosti vysvätenia Kalvárie

miatky je, že ju netvorí jeden objekt, ale súbor siedmich stavieb.

Architektonická kompozícia kalvárie a rozmiestnenia kaplniek pravdepodobne neobsahuje žiadnu skrytú symboliku. Určitá symbolika sa dá vidieť iba v tom, prečo to je kalvária. To pri rozhodovaní o jej stavbe uviedol vo vlasteneckom prejave starosta obce Jozef Časnoch-Mikš odkazom na iné, podobné pamätníky vďaka za oslobodenie. Ako príklad uviedol, že na Hostýne postavili kalváriu, keď bol oslobodený od Turkov, v Čenstochovej postavili kalváriu, keď bola oslobodená od Švédov.

Symbolika je v tom, že Skalité bolo oslobodené od Poliakov.

Stavba kalvárie a úprava terénu v okolí kostola boli dokončené v auguste 1941, v čase vojny, za neuveriteľne krátky čas osemnásť mesiacov.

Obdivuhodná je aj organizátorská schopnosť, vtedy tridsaťdvaročného farára Petra Černa, ktorý vo vojnovom virvare dokázal zabezpečiť výrobu a dovoz siedmich reliéfnych obrazov z tvrdého dreva vo veľkosti 1,25 x 1,95 m od talianskej firmy Ferdinanda Prinotha z Ortisei z Talianska.

Nepodarilo sa zistiť, z akého dôvodu nebola splnená jedna z podmienok okresného úradu v Čadci, ktorý stavbu povolil t. j. zostavenie kaplniek okolo kostola v rov-

nomerných vzdialenostiach. Kaplnky sú rozmiestnené nepravidelne v tvare neúplnej roztvorenej podkovy, ako aj v nerovnakých vzdialenostiach od múrov kostola.

Taktiež bola zjavná, až neuveriteľná aktivita občanov, pri peňažnej zbierke pred stavbou a na jej dokončenie. Na dokončenie Kalvárie vypísal výbor pre stavbu Kalvárie na základe povolenia Ministerstva financií č. 16587-IV/12-1944 z 29. 07. 1944 vecnú lotériu. Žrebovanie bolo stanovené na 22. 10. 1944 o 15.00 hod. v Kultúrnom dome v Skalitom. Nepodarilo sa zistiť, či sa aj uskutočnilo, lebo 29. augusta vypuklo Slovenské národné povstanie a po jeho potlačení nemecká armáda obsadila zvyšok Slovenska.

Obiad posvätenia kalvárie vykonal banskobystrický biskup Dr. Andrej Škrábik, namiesto Dr. Karola Kmeťka, nitrianskeho biskupa, ktorý sa zo zdravotných dôvodov nemohol na slávnosti zúčastniť. Slávnostnú sv. omšu, celebroval páter Irenej Petrovič, františkán zo Žiliny.

Biskup Dr. Andrej Škrábik bol pravdepodobne tretí biskup, ktorý dovtedy navštívil Skalité. Prvým bol biskup František Xaver Fuchs, ktorý konsekroval kostol, druhým biskup Karol Kmeťko, ktorý birmoval v Skalitom a v 1938 prišiel riešiť problémy s farnosťou a školstvom po zabratí časti obce Poľskom.

Manifestačné zhromaždenie otvoril predseda výboru pre stavbu Kalvárie poslanec Koloman Horniš. Slávnostný príhovor predniesol prezident Dr. Jozef Tiso. Vyzdvihol a ocenil vzácne jednotný a rozhodný protest Skalitčanov, ako aj obyvateľov ostatných kysuckých obcí proti poľskej okupácii.

Na slávnosti sa zúčastnilo údajne okolo 10 000 ľudí.

Toto dielo našich predkov architektonicky dotvára celý areál kostola a po jeho prepojení s priestorom pred škole sa stalo prirodzeným centrom obce. To sa začalo tvoriť už okolo roku 1827, súdiac podľa situačného plánu centra obce¹⁵ nakresleného inžinierom Augustínom Petraschom v súvislosti s plánovanou, ale neuskutočnenou stavbou panského domu, po vybudovaní novej (dnešnej) cesty z Čadce na hranicu s Haličou v roku 1823. Naši predkovia vtedy nechali okolo kostola dostatočne veľký priestor, ako keby boli tušili, že raz by tam mohlo byť námestie. Tak dodnes sa tam pomestili kostol, nová fara, škola, škôlka, obchody i pomník.

(Text neprešiel jazykovou úpravou.)

PAVOL LAŠ, Ing., CSc.,
člen Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti,
člen Slovenskej asociácie novinárov

Poznámky:

- Kocúr, S., Stenclák, R.: Hľa Boží stánok..., Skalité 1801 – 2001. FÚ Skalité, s. 51.
- ŠA v Bytči, fond Panstva Strečno, inv. č. 630, III Ab2 Súpis usadlosti Čadce a obcí panstva Strečno v r. 1807.
- Krizma je olej, ktorý – sa používa pri vysluhovaní viacerých sviatostí. Pri krste, birmovaní a pri vysviackach. Krizmou sa pomazáva dokonca aj oltár a steny kostola – pri slávnostnej posviacke. Je to olivový olej, do ktorého sa prímiešava balzam a vonné živice stromov.

- Konsekračné kríže sú dokladom o riadnom vysvätení (konsekracii) kostola biskupom. Majú najčastejšie podobu rovnoramenných, gréckych krížov vpísaných do kruhu.
- Halič, je historické územie v dnešnom juhovýchodnom Poľsku a na severozápadnej Ukrajine. Bola provinciou Rakúska a Rakúsko-Uhorska v rokoch 1772 až 1918. Názov Halič sa používal od 13. storočia až do roku 1918.
- 1 viedenský cent = 56 kg
- huntík – štvorkolesový banský vozík ručne tlačný po prenosnej úzkorozchodnej trati
- šampok – ručné dusadlo, zhutňovač zeminy, betónu

- vochter – traťový železničný strážnik
- ŠA v Bytči, fond Štátny stavebný úrad Trenčín, č. sp. 432
- ušina - málo používané prímerno jedného zo starých železničiarov v obci
- hajcer – kurič, pomocník rušňovodiča na parnom rušni
- ide o čísla strážnych domčekov; č. 12 – Kudlov, č. 14 – Serafinov
- Vtedy Dom katolíckej charity. Dnes na jeho mieste stojí polyfunkčný objekt oproti kostolu.
- Laš, P.: Skalité obec pod Trojakom, monografia obce. Vydala obec Skalité 2015, s. 127

Optický internet a digitálna televízia

VYUŽITE VÝHODU VIAZANOSTI AŽ DO 12 MESAČOV

kinet
INTERNET A TELEVÍZIA

TV K INTERNETU OD 5,99 € MESAČNE

OPTIK POHODA	OPTIK KLASIK	OPTIK PROFI	OPTIK PREMIUM
13,99 € mesačne	15,99 € mesačne	17,99 € mesačne	23,99 € mesačne
stiahnutie: 150 Mbit/s odovzdanie: 50 Mbit/s	stiahnutie: 500 Mbit/s odovzdanie: 150 Mbit/s	stiahnutie: 850 Mbit/s odovzdanie: 250 Mbit/s	stiahnutie: 1000 Mbit/s odovzdanie: 300 Mbit/s

www.kinet.sk

kinet@kinet.sk

046/ 546 40 20

Skalité

Ošadnica

Stráža

Beluša

Rosina

Kamerad

Kamenná Poruba

Blatnica

Mošovce

Malý Čepčín

Horná Štubňa

Skalité

Z činnosti miestnej organizácie Jednoty dôchodcov

Dňa 20. 7. 2024 sme sa zúčastnili akcie „Skalitská vareška“. Nami uvarený guláš chutil porote asi najviac, lebo nás ocenila 1. miestom. Guláš varili Gitka a Stano Legerský, asistovali Anna Krčmáriková, Anna Čanecká, Mária Kreanová a Mária Papíková.

Povzbudení úspechom sme prijali pozvanie od hostí z Oravskej Polhory a dňa 4. 8. 2024 sme sa u nich zúčastnili „Gulášfestu“. Dokázali sme, že guláš variť vieme a skončili sme na krásnom druhom mieste. Guláš varili manželia Legerský a manželia Krčmárikovci. Pomáhali Mária Papíková, Anna Čanecká, Gonščáková Vierka, Anna Vyšlanová a Kreamová Mária. Ďakujeme všetkým, ale najmä Milanovi Krčmárikovi, ktorý nám zabezpečil bezplatný odvoz.

6. – 8. 8. 2024 sa konali celoslovenské športové hry v Modre. Okres Čadca reprezentoval Milan Gerát, ktorý získal dve strieborné medaily. Gratulujeme a želáme mu veľa zdravia a síl.

12. 8. 2024 sme zorganizovali opekačku pri Snežienke na Serafinove. Spoznali sme krásy našej dediny a posedenie sprevádzala výborná nálada. Všetko zabezpečili manželia Legerský a Krčmárikovci. Ďakujeme.

27. 8. 2024 sa naši členovia ako každoročne zúčastnili osláv SNP v Mako-ve.

6. 9. 2024 účasť na Festivale seniorov Kysúc. Zúčastnili sa naše členky Papíková Mária, Kreamová Mária, Čanecká Anna a Urbánková Terka. V prednese nás reprezentovala p. Mária Papíková.

15. 9. 2024 sme sa zúčastnili akcie Mariánska pieseň. Členky súboru doprevádzal Čanecký Janko. Spievali Gonščáková Jožka, Kreamová Mária, Jašurková Anna, Lašová Anna, Mikulová Jožka, Vyšlanová Anna a Matysová Žofia. Že im to dobré ide svedčil aj dlhý potlesk.

Nezabúdame ani na poslednú rozlúčku s našimi bývalými členmi. Kyticami kvetov sme sa naposledy rozlúčili s p. Šmatlavovou Emíliou a Šimurdovou Jozefou. Nech odpočívajú v pokoji a nech im svieti svetlo večne.

Nech nás pri všetkých našich činnostiach ochraňuje Panna Mária a vyprosujeme ešte veľa zdravia a síl.

Mária Papíková

Som šťastná

(Mária Papíková)

Bolí ma duša.
Všetko mi kamenie,
nechcem sa oddať smútku.
Slzy v očiach sa ligocú,
divný strach má ovláda.
Snažím sa byť pevnou.
Veď koľko šťastných dní mi osud udelil.
Komu za ne vďačná mám byť.
V ušiach mi hučí silné húkanie,
srdce mi zvierajú ťažké okovy.
Počúvam to ticho.
Splnia sa mi sny a nádeje?
Vrátia sa mi pokojné dni?
Lásku čakám od vnúcat,
pre ktoré otvaram náruč dokorán.
Ktoré vždy pri bráne očakávam,
pri nich myseľ prázdnu nemám.
Slzy z očí miznú,
je v nich radosť, šťastie.
Slovo „babi“ z ich úst znie,
je to balzam na moju dušu.
Babi, keď Ty varíš všetko je dobré,
babi, povieš nám rozprávku?
Líhame všetky štyri do posteľe,
počuť len moje slová.
Ich očka žiaria
SOM ŠĎASTNÁ

Pán Milan Gerát, ktorý získal dve strieborné medaily na športových hrách v Modre

Stretnutie skalitských seniorov so starostom obce v altánku na Serafinove

Hasičská súťaž o putovný pohár starostu obce Skalité

V našej obci sa 25. augusta 2024 uskutočnil už 30. ročník hasičskej súťaže o putovný pohár starostu obce Skalité a zároveň 5. ročník súťaže mladých hasičov, ktorá sa konala pri príležitosti 98. výročia založenia Dobrovoľného hasičského zboru Skalité. Domáce družstvo mužov DHZ Skalité vyhralo 1. miesto hasičskej súťaže o putovný pohár.

Hasičská súťaž priniesla napínavé momenty, skvelé výkony a skutočné športové nasadenie. Veľmi pekne ďakujeme predsedovi DHZ Skalité Petrovi Martiniakovi, veliteľovi Antonovi Lašovi a všetkým členom DHZO Skalité za prípravu a organizáciu podujatia. Ďakujeme aj všetkým súťažiacim a divákovi, ktorí sa zúčastnili na tomto úspešnom podujatí.

TJ Slovan Skalité informuje

Vážení fanúšikovia skalitského futbalu,

TJ Slovan Skalité v sezóne 2023/2024 zaznamenalo zlepšenie u mužstva dospelých a prepracovalo sa v tabuľke na peknom 5. mieste, bilancia 26 12 – 6 – 8 skóre 40:44, so ziskom 42 bodov. V letnom období mužstvo pokračovalo v trénoch prípravnými zápasmi: Skalité – Jablunkov 1:3, Skalité – Bystřice nad Olší 2:5.

Nový ročník 2024/2025 sa začal podľa plánu a fanúšikovia sa môžu tešiť na zápasia so súpermi VI. ligy. Trénerom mužstva dospelých mužov zostal naďalej Jaroslav Petrák. Káder pracuje v zložení: brankári – Erik Kavčák a Tomáš Holák, hráči – Vladimír Vašítk, Patrik Kaňa, Richard Putyra, Dávid Mikula, Filip Polaček, Marek Gavlá, Maroš Štafen, Róbert Špilák, Roman Gomola, Ján Házy, Juraj Križek, Erik Petrák, Štefan Jarabek, Dávid Jedinák, Filip Šuška, Matej Ganišin, Filip Hlava, Filip Pollák, Filip Bury, David Jedinák.

Po polročnom hostovaní v FK Čadca k nám natrvalo prestúpil Richard Putyra. Z Čadce k nám prišiel aj Roman Gomola, pre ktorého to je návrat domov po 9 rokoch. Po niekoľkých rokoch strávených v mládežníckych kategóriách v FK Třinci k nám prestúpil Erik Petrák. TJ Skalité navyše predĺžilo hostovanie 6 hráčov, ktorí minulú sezónu patrili k dôležitým článkom nášho mužstva: Vladimír Vašítk,

Marek Gavlá, a Matej Ganišin z TJ Tatran Oščadnica, Filip Hlava z FK Tatran Turzovka, Filip Polaček z MŠK Žilina a Juraj Križek z FK Polom Raková. Po odohraní ôsmich kôl jesennej časti si mužstvo dospelých zatiaľ vedie dobre, momentálne sa nachádza v tabuľke na piatej priečke, bilancia 8 4 – 2 – 2, skóre 23:19, 14 bodov.

Trénerskú taktovku dorastencov prevzal Rudolf Mikula. Nakoľko Oblastný futbalový zväz v Čadci nemal dostatočný počet družstiev dorastu, TJ prihlásilo družstvo dorastu do I. A 2B triedy ObFZ Žilina. Trénerom starších žiakov a mladších žiakov sa stal Ľuboslav Mikula.

Výbor TJ pracuje v nezmenenom zložení: predseda – Miroslav Laš, členovia výboru – Peter Tatarka, Stanislav Špila, Ján Bury, Jozef Časnocha, Ján Holák, Ľuboslav Mikula, František Mudrík.

Pripomíname, že v roku 2026 plánujeme vydať pamätnú publikáciu k 100. výročiu založenia futbalového klubu v Skalitom a prosíme občanov o zapožičanie fotografií a iných materiálov, ktoré sa vzťahujú k histórii futbalu v našej obci. Za pomoc ďakujeme.

Zachovajte priazeň futbalu a prídte povzbudiť našich hráčov na štadión TJ Slovan Skalité.

Miroslav Laš, predseda TJ Slovan Skalité

Klub biatlonu Skalité

Milí priaznivci biatlonu, naši biatlonisti aktívne pokračujú pod vedením trénera Vladislava Vranu v reprezentácii obce nielen v samotnom biatlone, ale aj v behoch do vrchu a v tréningových sústrediach na kolieskových korčuľach. Letný program bol skutočne pestrý a nabitý. Počas leta pribudli do tímu žiakov Alexandra Ramšáková a Karolína Kaňová, pridali sa tak k našim športovcom Dávidovi Jašurekovi, Emmke a Saške Maceášikovej, Diane Vojcínikovej a Elle Kocúrovej. V kategórii dorastencov a dospelých za nás bojujú Tamara Vevjorová, Svetlana Piteková, Kamil Kotuľa, Lucia Vorková a Ivan Čanecký. A sme nesmierne radi, že počas leta sa k nám opäť pridali a prišli zaspomínať na staré zlaté časy naši bývalí žiaci a dorasteneckí reprezentanti – teraz už dospeláci: Katka Čanecká, Pavol Baroňák a Peter Ivanek. Za klub ŠKP Banská Bystrica aktívne bojuje taktiež náš bývalý reprezentant Šimon Krištofik.

II. kolo Viessmann pohára žiakov v Čiernom Balogu 22. – 23. 6. nám prinieslo štyri medailové umiestnenia. V rýchlostných pretekoch Ella Kocúrová získala bronz, Saška Maceášiková vybojovala skvelé 4. miesto a Emmka 10. miesto. Vo vytrvalostných pretekoch získala Emmka Maceášiková striebro, Dávid Jašurek striebro a Ella Kocúrová zlato. Konala sa aj zaujímavá strelecká súťaž, kde najlepšie obišla Ella na 7. mieste.

30. 6. sa náš klub zúčastnil Behu na Poludňový Grúň v Terchovej – jeden z najťažších behov do vrchu na Slovensku. Na dĺžke trate 4000 metrov bolo prevýšenie 846 metrov. Naši biatlonisti obsadili svoju kategóriu – Ella Kocúrová 1. miesto, Saška Maceášiková 2. miesto, Emmka Maceášiková 3. miesto, Diana Vojcíniková 4. miesto. Naš tréner sa v obrovskej konkurencii nestratil a skončil na skvelom 5. mieste.

6. 7. sa opäť bežalo – tentokrát medzinárodne u našich severných susedov v Poľsku na Kubalonke. Saška bola

Slnčné skaly – Svetlana Piteková

Čierny Balog

Terchová – Beh na Poludňový Grúň

Terchová – Veľký Rozsutec

Ladce – Beh na Butkov

tretia, Emmka štvrtá, Dávid štvrtý, Svetlana šiesta a Alexandra pätnásta.

V Júli mala byť chvíľku pauza, ale tréning je tréning, a tak sa Biatlon Skalité najskôr zúčastnil sústredenia v Terchovej 27. 7, kde biatlonisti prešli rýchlokrokom Jánošíkove Diery a Veľký Rozsutec. Na druhý deň 28. 7. nás už reprezentovali na medzinárodnom behu, tentokrát v Českej republike – Beh na Kozubovou – Dolní Lomná. Zo 170 pretekárov celkovo sa naši nestratili a mali opäť krásne výsledky: Kamil získal 2. miesto, Ella 3. miesto, David 4. miesto, Tamara 8. miesto, Diana 9. miesto, Svetlana 11. miesto, Alexandra 12. miesto a Karolína 13. miesto. Za dospelákov tréner Vlado skončil na 11. mieste a biatlonistov prišiel podporiť behom aj jeden z rodičov, Jozef Kocúr skončil na 21. mieste. Behu sa mimo klubu biatlonu zúčastnil aj ďalší skalitan – Peter Benčík, ten skončil na 14. mieste.

Leto bolo naozaj nabité a prvý augustový víkend sa niesol opäť v bežeckej

nôte, tentokrát Beh na Butkov – Ladce 4. 8. Bežalo sa 6 km s prevýšením 355 m a 143 pretekárov. Kamil 7. miesto, tréner 7., Ella 9., Palo Baroňák 12., Tamara 13., Svetlana 14., Alexandra 16., Diana 17. a Karolína 18. miesto, Jožo 20. miesto.

I. kolo Viessmann pohára na kolieskových lyžiach dorast / dospelí sa konalo v Národnom biatlonovom centre v Osrblí 10. 8. – 11. 8. – Šimon Kristofík mal v sobotu 3. miesto, v nedeľu 4. miesto, Kamil Kotuľa 8. a 7. miesto a Tamara Vevjorová 7. miesto. Naši žiaci ich prišli podporiť a zúčastnili sa aj prvého sústredenia v Osrblí, kde trénovali na tratiach na kolieskových lyžiach.

24. a 25. 8. sa v Predajnej konalo II. a III. Kolo Viessmann pohára a Majstrovstvá SR. Zúčastnil sa tam celý náš tím žiaci + dorast a dospelí. I napriek úporným teplotám výsledky mali všetci skvelé, medailové umiestnenia mali: Ella Kocúrová zlatá medaila a Šimon Krištofik zlatá a strieborná medaila.

29. 8. sme absolvovali Beh na Dubeň v Žiline – získali sme tri prvé miesta: Kamil Kotuľa najlepší junior, Ella Kocúrová najlepšia juniorka a náš tréner Vladislav Vrana získal prvé miesto v kategórii mužů 50-59 rokov. Po behu bola naplánovaná zmena – biatlonisti si vyskúšali lezenie po Slnčných skalách a nabrali tak trochu adrenalínu.

V priebehu Septembra nás čakajú ešte MSR na kolieskových lyžiach, Medzinárodný beh na Veľkú Raču, MSR v letnom biatlone Revúca a istotne stihneme ešte zopár behov do vrchu. Ďakujeme všetkým biatlonistom za tvrdú a poctivú prácu počas tréningov a za výsledky letnej biatlonovej sezóny. Začínáme prípravu na zimnú sezónu 2024/25.

Jozef Kocúr
ŠK Skalité – Biatlon

ZO Slovenského zväzu záhradkárov v Skalitom

Poďakovanie za úrodu

Tohtoročná výstava ovocia a zeleniny

Máme tu jeseň a pociťujeme už prvé ranné mrazy. Naše záhrady sa už pripravujú na zazimovanie. Skúsený záhradkár už teraz chystá záhradu na budúci rok a nenecháva to na jar. V tomto období môžeme dostať do pôdy mnohé živiny a minerály, napríklad zeleným hnojením. Dezinfekciu, či ochranu pred rôznymi chorobami, alebo škodcami, výsadbou ozimín, jesenného cesnaku a cibule.

Základná organizácia v tomto roku zorganizovala a podieľala sa na usporiadaní mnohých akcií. V marci prebehla výročná členská schôdza v zasaďačke na obecnom úrade. Vo farskej záhrade prebehol jarný aj letný rez ovocných stromov. Počas týchto akcií

prebiehali aj prednášky o reze formou diskusie. Založili sme riadok vinnej révy s odrodami vhodnými pre naše podmienky. Tento rok sme si nenechali újsť výstavu v Trenčíne – Záhradkár 2024. Zájazdu sa zúčastnili aj občania okolitých obcí. Zorganizovali sme Prednáškové sympóziu k témam: Liečivé byliny a produkty z nich, Aranžmány a materiály na aranžovanie. Prednášky sa zúčastnili členovia organizácií z celej kysuckej doliny. Vďaka skúsenostiam našich členok zväzu malo toto sympóziu veľký ohlas. Podporili sme obecnú akciu Deň rodiny predajným stánkom s rôznymi sadenicami drobného ovocia. Výťažok z predaja putoval na charitatívny účel. Nesmeli sme chýbať na tradičnej akcii Skalitská vareška

v súťaži varenia gulášu. Muštáreň sme presťahovali do nových priestorov a spustili sme sezónne muštovanie jadierovín pre občanov. Prebehla gulašovka pre členov zväzu a ich rodinných príslušníkov v priestoroch terasy penziónu Silvester.

Ako tradícia pre Záhradkárov nemohla chýbať výstava Ovocia, zeleniny, liečivých bylín a aranžmánov. Výstava sa začala Svätou omšou zameranou na poďakovanie za úrodu a bola spojená s remeselným jarmokom, ktorý organizovala naša obec. Na Svätej omši bolo vidieť mnohých občanov a detí v tradičných krojoch. V tomto nás podporil klub dôchodcov, pán starosta a zástupca starostu s rodinami. Verím, že v budúcom roku sa k tejto tradícii pridá viac a viac občanov. O príjemnú atmosféru sa postarala hudobná skupina Gorol muzička. Na výstave prebehla aj umelecká súťaž detí prvého stupňa základných škôl s témou: Jeseň v záhrade očami detí. Do súťaže sa zapojili obe školy v Skalitom a výhercovia dostali vecné ceny. Veľká vďaka patrí všetkým sponzorom a všetkým, čo sa na výstave podieľali. Pevne verím, že v budúcom roku sa o svoje úspechy v pestovaní podelí na výstave viac ľudí.

Prajeme všetkým občanom veľa radosť z svojej záhrady a jej darov.

Martin Petrák SZZ o.j.z. Skalité

Lesnícke okienko

Vážení občania,
majitelia lesných pozemkov

Ako viete, stav v lesoch sa zhoršuje, stále je drevo napadnuté podkrovným hmyzom a hubou. Každým rokom je to horšie. Preto po prevedení fotografií lesných porastov je situácia veľmi zlá. Preto apelujeme, aby majitelia lesných porastov spoločne s vedúcim štvrťky prešli lesy a požiadali o povolenie na výrub napadnutej drevnej hmoty, aby nedochádzalo k šíreniu kalamity aj na susedné štvrťky. Ak nezačneme s odstraňovaním kalamitného dreva, hrozí

vám sankcionovanie zo strany orgánu štátnej správy lesného hospodárstva. Sankcie budú znášať majitelia lesných porastov samostatne podľa podielu. Sankcie nebude znášať výbor ZIVL a ani obhospodarovateľ, ten je len predseda ZIVL. Predseda, ako obhospodarovateľ lesa je povinný v záujme ochrany lesa vykonávať náhodnú ťažbu a spoločne s majiteľmi lesných pozemkov použiť vhodné opatrenia na ochranu lesa tak, aby nedochádzalo k šíreniu a premnoženiu škodcov.

Ako viete, ťažba sa môže vykonávať len po vyznačení a písomnom súhlase odborného lesného hospodára p. Ing. Karola Štefana a nie svojvoľne bez povolenia, tak ako to vykonávajú niektorí nepoctiví majitelia lesov. To je nelegálna ťažba. Dopĺcajú na to poctiví majitelia lesných porastov.

Pripomíname vám, že združenie individuálnych vlastníkov lesov Skalité funguje bez právnej subjektivity podľa § 829 Občianskeho zákonníka.

Ďalším problémom je, že vo štvrtkách je zlá komunikácia štvrtkára s vlastníckmi lesných pozemkov a aj

medzi súrodencami ako dedičmi. Niektorí si myslia, že môžu rúbať každý rok a nezaujímajú ich ostatní vlastníci lesov. Preto apelujeme na štvrtkárov, aby sa delilo spravodlivo podľa podielu. Majitelia lesných pozemkov majú v určitom poraste podiel v m² a je to podiel v %.

Ďalej sa po ťažbe nevykonáva oprava poškodených ciest, porastov a trávnych parciel. Preto apelujeme majiteľov lesných porastov, aby si po vykonaní ťažby vyčistili poškodené porasty a cesty.

Na záver by sme chceli vyzvať všetkých vlastníkov lesných porastov k dobrej spolupráci medzi vlastníckmi štvrtky a štvrtkárom, ďalej s odborným lesným hospodárom a vedením ZIVL, aby nedochádzalo k prípadným nezgodám. Je veľa takých, ktorí tieto uvedené pravidlá nedodržia a nemajú záujem požiadať o povolenie na ťažbu. Treba si uvedomiť, že len zodpovedným prístupom môžeme zachovať lesy pre ďalšie generácie.

výbor a predseda ZIVL

FOTO: JAROSLAV VELIČKA

Materská škola Ústredie

Na konci školského roka sme otvorili Kia kútik „Malí majstri zo Skalitého“, ktorý bol realizovaný z výhry Kia grant. Detičky tu budú

Materská škola Kudlov

Vstup dieťaťa do materskej školy je jeho prvým krokom do spoločnosti a ten prináša so sebou množstvo zmien, s ktorými sa deti, ale i rodičia, museli na začiatku školského roka vyrovnávať. Našťastie nám tento školský rok nezačal len plačom v najmenšej triede. Veľkí predškoláci prichádzali s úsmevom, tešili sa na kamarátov a pani učiteľky. September prešiel ako voda, deti sa postupne adaptovali na nové prostredie a našli si nových kamarátov. Tento školský rok sme privítali deti v štyroch triedach.

chodiť cez VVČ. Majú tu k dispozícii pracovné ponky, zveráky, kince, kladivá, pílk, a množstvo iného materiálu na vyrábanie z dreva, ale aj z papiera.

Ďalší úspešný projekt bol zo Slovenskej sporiteľne, vďaka ktorému mohla naša MŠ nakúpiť vyvýšené záhony, sud na dažďovú vodu a krhličky, pomocou ktorých si detičky vyskúšali pestovať zeleninu a bylinky. Nakoniec ich samozrejme aj ochutnávali. Taktiež bol z tohto projektu vytvorený Eko kútik, ktorý je detičkám stále k dispozícii a môžu tu pomocou zakúpených lúp, mikroskopov pozorovať prírodu zblízka. V eko-kútiku sú pre detičky pripravené prírodniny na objavovanie. Zakúpili sme aj vodnú dráhu, ktorú si detičky užili hlavne v teplých dňoch a záhradnú lavičku, ktorá sa nachádza v oddychovej zóne našej záhrady. Doplnené bolo aj dopravné ihrisko o nové dopravné prostriedky, ako napríklad kolobežky, odrážadlá, dopravné značky a samozrejme bezpečnostné prvky.

Materská škola funguje v nových, zrekonštruovaných priestoroch. Okrem herní máme 4 spálne, kde si deti poobede odýchnu. Aktuálne pokračujeme na obnovení záhrady materskej školy, kde nám pribudlo niekoľko nových herných prvkov, dopadová plocha k ihrisku, realizujú sa terénne úpravy a posial sa nový trávnik. Nedá sa robiť všetko naraz, ale postupne sa snažíme vytvárať deťom nové, bezpečné prostredie pre ich všestranný rozvoj. Ďakujeme všetkým, ktorí nám v tom akýmkoľvek spôsobom pomáhajú.

Keďže sa nám prednávaním zväčšili priestory – potrebovali sme „zväčšiť“ aj kolektív. Od 1. 9. 2024 nám pribudli dve nové pani učiteľky: Michaela Grochalová v štvrtej triede a Veronika Serafinová v prvej triede. V materskej škole začala pracovať aj pedagogická asistentka Bc. Zuzana Chadimová, ktorá nám v septembri pomáhala s deťmi v najmenšej triede a teraz sa bude venovať najmä deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Kolektív nám pomohla rozšíriť aj pani učiteľka Mgr. Lenka Kotyrová, ktorá pracuje v materskej škole a pozícií špeciálny pedagóg. Vykonáva odborné činnosti v rámci špeciálnopedagogickej diagnostiky, individuálneho alebo skupinového poradenstva, poskytuje pomoc všetkým deťom materskej školy (po dohode s učiteľkami a rodičmi). Komunikuje a pomáha pri riešení problémov detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, podieľa sa na začleňovaní detí do kolektívu. Je tu pre deti, rodičov, pedagógov

Taktiež by sme chceli poďakovať šikovným rodičom: p. Jozefovi Kobělušovi za nádherné drevené pexeso a p. Mariánovi Gomolovi za krásnu knižnicu pre naše detičky. Tieto prvky skrášlili našu záhradu v Materskej škole.

V školskom roku 2024/2025 bude našu MŠ navštevovať 86 detí v 4 triedach s celodennou prevádzkou. Spoločne sme privítali nové deti a prežili prvý mesiac plný nových zážitkov, kamarátov a radosti.

Počas školského roka 2024/2025 naša MŠ pokračuje v zapojených projektoch. „Recyklohry“, kde sa deti učia dôležitosť triedenia a recyklácie odpadov. Naša MŠ pokračuje aj v projekte „Zdravé ovocie do škôl“ a „Mlieko na škole“, kde deťom bude naďalej v časovom intervale distribuované mlieko. Budeme skúšať šťastie aj v iných nových projektoch, ktoré budú k dispozícii, a veríme, že i naďalej budeme deťom obohacovať ich pobyt v MŠ.

**Mgr. Katarína Gomolová
a Bc. Miroslava Strýčková**

a pre tých, ktorí potrebujú pomoc, radu, či usmernenie pri riešení svojho problému. Rodičia ju môžu osloviť a poradiť sa k otázkam, ktoré ich zaujímajú. Nájdete ju v materskej škole od pondelka do stredy v poobedných hodinách.

A ako to už býva zvykom, aby sme mohli prijať nové pani učiteľky, niektoré „museli“ odísť. Postupne sme sa rozlúčili s pani učiteľkami, ktoré dlhé roky pracovali telom aj dušou pre našu materskú školu. Do dôchodku odišla p.uč. Anna Delinčáková a p. zástupkyňa pre materskú školu Mgr. Magdaléna Jašurková. Obom pani učiteľkám patrí náš obdiv a veľké ďakujeme za celoživotnú obetavú prácu v školstve, za veselý smiech i povzbudenie. Na dôchodku im prajeme, aby ich sprevádzalo vedomie dobre vykonanej celoživotnej práce a želáme pevné zdravie a veľa slnečných, pekných a poďakovaných dní.

V nasledujúcich mesiacoch nás čakajú aj rôzne divadielka, akcie a predstavenia pre deti, na ktoré sa vždy veľmi tešíme. Rodičia môžu dianie v materskej škole sledovať prostredníctvom FB stránky: Materská škola Skalité Kudlov, kde pravidelne uverejňujeme dôležité oznamy, ale aj fotografie z rôznych akcií v materskej škole. Naďalej sa budeme snažiť naplňovať víziu našej materskej školy: „Spokojné deti – pohoda, hra a šťastné detstvo,“ aby sme v priateľskom a láskavom prostredí dopĺňali rodinnú výchovu a pripravovali deti na úspešný vstup do základnej školy.

Bc. Ľubomíra Franecková

Základná škola s materskou školou Kudlov

Škola pripravená na zmeny vo vzdelávaní

Deti žijú v súčasnosti v odlišnom svete, v inom, ako žili ich rodičia a iné generácie pred nimi. Táto nová životná situácia nás núti meniť prístup k spôsobu vzdelávania a získavania vedomostí a zručností žiakov. Chceme učiť moderne, prostredníctvom využívania inovatívnych metód a foriem práce, a týmto spôsobom lepšie deti pripravovať na budúcnosť.

Preto sa naša škola v školskom roku 2024/2025 zapojila do postupného zavádzania kurikulárnej reformy. Základné vzdelanie je rozdelené na tri cykly, ktoré pokryjú deväť ročníkov základnej školy. Vstúpili sme do prvého cyklu vzdelávania so žiakmi prvého ročníka.

Pripravujeme tiež množstvo exkurzií, ktoré obohatia vzdelávací proces a poskytnú žiakom praktické poznatky z rôznych oblastí. Žiaci sa budú môcť zúčastniť olympiád z biológie, slovenského jazyka, geografie, dejepisu, anglického jazyka a ďalších predmetov, čím ich motivujeme k rozvoju ich vedomostí a zručností.

Vzdelávanie pedagógov pokračuje

Od mája 2024 prebieha inovačné vzdelávanie pedagógov k novej kurikulárnej reforme – Tvorba nových učebných osnov.

V auguste 2024 učitelia v Hornom Smokovci absolvovali ďalšie inovačné vzdelávanie v programe FinQ. V rámci tohto programu boli žiaci zapojení do testovania finančnej gramotnosti. V budúcnosti očakávame lepšie uplatnenie poznatkov finančnej gramotnosti žiakov v každodennom živote.

V mesiaci október sa učitelia zúčastnia aktualizácie vzdelávania s názvom WELLBEING.

AKTIVITY A PODUJATIA V ŠKOLE

BUDDY pre prvákov

Tento rok sa zameriavame nielen na vzdelávanie, ale aj na podporu lepších vzťahov medzi žiakmi. Rozhodli sme sa podporiť spoluprácu medzi deviatakmi a novými prvákmi. Cieľom je, aby starší žiaci pomohli tým najmladším adaptovať sa na školské prostredie, ukázali im, ako škola funguje a pomohli im so začiatkom školského roka. Veríme, že táto iniciatíva

prispeje k budovaniu priateľských vzťahov a zodpovednosti. Deviatci sa tak stanú sprievodcami prvákov nielen počas prvých dní, ale budú im pomáhať aj počas celého školského roka, čo pomôže obom skupinám rozvíjať empatiu, zodpovednosť a lepšiu komunikáciu.

Spolupráca s KERICOM

Dobrovoľníčka z Turecka Nesibe bude každý druhý utorok v triedach pôsobiť na vyučovacom procese a spestrí svojimi aktivitami hlavne vyučovanie anglického jazyka. Táto spolupráca ponúkne žiakom možnosť nielen zlepšiť ich jazykové schopnosti, ale aj spoznať inú kultúru a získať nové skúsenosti. Tento projekt realizujeme v spolupráci s KERICOM v Čadci.

Biela pastelka

V dňoch 18. a 19. septembra 2024 sme boli súčasťou verejnej zbierky Biela pastelka, ktorá podporuje ľudí so zrakovým postihnutím. Výnos zo zbierky bude použitý na poskytovanie sociálneho poradenstva a rehabilitácie pre nevidiacich a slabozrakých.

Skutočne zdravá škola

Sme zapojení do medzinárodne uznaného programu Skutočne zdravá škola, ktorý pomáha zlepšiť kvalitu stravovania a vzdelávania o jedle. Tento program prepojí zdravý životný štýl s praktickými vedomosťami a zručnosťami. V rámci programu plánujeme pestovať ovocie a zeleninu v školskej záhrade, aby sa žiaci naučili vážiť si potraviny a pochopili dôležitosť zdravého stravovania už od útleho veku.

Spolupráca so šéfkuchárom Jánom Dudom

Dňa 18. septembra 2024 sme mali opäť tú česť spolupracovať so šéfkuchárom Jánom Dudom, ktorý v školskej jedálni varil spolu s našimi kuchárkami. Spoločne pri-

pravili zdravé a chutné jedlá, čím sa nám podarilo nielen spestriť školské stravovanie, ale aj inšpirovať žiakov k zdravšiemu životnému štýlu.

Žiacka školská rada

Začiatkom septembra sa uskutočnilo prvé stretnutie žiackej školskej rady. Zástupcovia jednotlivých tried aktívne prístupovali k tvorbe plánu práce na tento školský rok. Predkladali svoje návrhy, ako prispieť k lepšiemu prostrediu školy.

V rámci Európskeho týždňa mobility motivovali spolužiakov, aby prišli do školy pešo, na kolieskových korčuľach alebo bicykloch. Týmto spôsobom prispeli k zdravému životnému štýlu a tiež k ochrane životného prostredia.

Zber mobilov

Aj tento rok chceme prispieť k znižovaniu odpadu, ktorý zahľucuje naše domácnosti čoraz viac. Preto nadväzujeme na minuloročný zber oblečenia a spúšťame zber akýchkoľvek starých mobilov, ktoré môžu vaše deti odovzdať v škole. Zber prebieha do 11. 11. 2024. Počet odovzdaných mobilov budeme evidovať na každého žiaka. Kto bude šikovný, má veľkú šancu vyhrať v záverečnom losovaní pekné ceny.

PRIPRAVUJEME ...

Aj tento rok pre Vás pripravujeme náš tradičný **lampiónový pochod**, kedy spoločne rozsvietime ulice našej malebnej dedinky. Nechajme sa spoločne unášať čarom večernej oblohy rozžiarenou svetlami lampiónov. Po pochode nás čaká malé občerstvenie a kúzelná rozprávka.

Stretneme sa 29. októbra 2024 na nádvorí Základnej školy s materskou školou, Kudlov o 16:30 hod.

Nezabudnite si so sebou doniesť sviečku alebo lampión a dobrú náladu!

Tešíme sa na Vás!

Kolektív zamestnancov zo ZŠ Kudlov

Základná škola sv. Andreja Svorada a Benedikta Skalité

Druhého septembra sme slávnostne spolu so žiakmi, učiteľmi a rodičmi otvorili ďalšiu kapitolu nášho spoločného vzdelávacieho príbehu. Pripomenuli sme si, že **vzdelanie je kľúčom k budúcnosti**. Je to nástroj, ktorý nám umožňuje rozvíjať naše schopnosti, objavovať nové obzory a pripraviť sa na výzvy, ktoré nás čakajú. Vzdelanie už dávno nie je len o memorovaní faktov a poznatkov. Dnes je čoraz viac o kreatívnom myslení, schopnosti riešiť problémy a využívaní znalosti v reálnom svete. V dnešnom rýchlo sa meniacom svete je dôležitejšie než kedykoľvek predtým spolupodieľať sa na kvalitnom a relevantnom vzdelaní, ktoré žiakom pomôže uspieť a bude formovať nielen ich budúcnosť, ale aj budúcnosť celej spoločnosti.

S cieľom neustále zlepšovať kvalitu vzdelávania, naša škola tento školský rok vstúpila do kurikulárnej reformy. Postupne

od 1. ročníka bude vzdelávať podľa nového vzdelávacieho programu, ktorý prináša so sebou **nový prístup k vyučovaniu**. Jeho víziou je: **Učiť a vychovávať deti samostatne myslieť a zodpovedne konať na základe hodnôt, vedomosti a dát**. Súčasťou implementácie inovatívnych metód bude rozvíjanie kritického myslenia a praktických zručností.

Je to transformačný proces, ktorý zahŕňa všetkých členov našej školskej komunity – učiteľov, žiakov a rodičov. Chcem zdôrazniť dôležitosť spolupráce medzi všetkými zúčastnenými stranami. Spoločne môžeme vytvoriť prostredie, kde sa každý cíti podporovaný a motivovaný k dosahovaniu svojho najlepšieho osobného výkonu podľa svojich možností a schopností. Profesionalita pedagogických a odborných zamestnancov budú základom nášho úspechu. Žiacka zvedavosť a snaha učiť sa budú inšpiráciou pre nás všetkých. Rodičovská podpora a dôvera budú neoceniteľné pri formovaní našich žiakov. Veríme, že spolu vytvoríme prostredie, ktoré pomôže našim žiakom rásť nielen po intelektuálnej stránke, ale aj v hodnotách a duchovnej zrelosti.

Pokračujeme v naplňovaní cieľov projektu **ERASMUS+** „Let's Open the Gate of Our School“. V septembri vycestovali pani učiteľky Bosáková a Gonščáková na kurz Outdoorové vzdelávanie do Írskeho Dublinu. Po niekoľkomesačnej príprave je

desať najaktívnejších žiakov našej školy pripravených vycestovať na dvojtyždňový študijný pobyt na Maltu. Záujemci o program Erasmus+ majú i v tomto roku možnosť rozvíjať svoje znalosti, rešpekt k iným kultúram, komunikačné a digitálne zručnosti prostredníctvom krúžku Anglický klub. Pri plánovaní a realizácii aktivít nám bude pomáhať aj dobrovoľníčka Matilde Comparini z Talianska. Súčasťou prípravy žiakov bude i realizácia eTwinning projektu „Taking Care of Our Body and Soul.“

Žiaci deviateho ročníka sa zúčastnili podujatia v Múzeu kysuckej dediny vo Vychylovke pri príležitosti 40. výročia vyhlásenia CHKO Kysuce. Program bol zameraný na problematiku ochrany prírody na Slovensku a zachovania kultúrneho a prírodného dedičstva nášho regiónu.

Úspešne sme vykročili do nového športového roku 3. miestom na turnaji vybíjanej počas Európskeho týždňa športu.

Na záver mi dovoľte pozvať Vás na **Katarínsku zábavu dňa 23. 11.** o 19:00 hod. do hotela Koloniál, cena za osobu 37 eur, hudba DJ Banderas, ľudová hudba. Príďte sa s nami zabaviť, v minulosti tu vládla veľmi dobrá atmosféra.

Prajem nám všetkým úspešný a plodný školský rok plný nových poznatkov, rastu a úspechov.

Mgr. Edita Špilová, riaditeľka školy

Súkromná základná umelecká škola Skalité

Školský rok sme rozbehli naplno. Tešíme sa, že máme každým rokom viac a viac nových žiakov, nových nadaných budúcich umelcov. Ďakujeme za Vašu dôveru!

Počas letných prázdnin sme spoločne zažili Denné umelecké aktivity, bola to taká akčná bodka za celým predošlým školským rokom. S mladšími žiakmi sme navštívili perfektný Detský svet Marko v Turanoch, potom drotára – pána Juraja Šeríka a drotárske múzeum v Dlhom Poli, kde sme mali aj workshop. A do večera sme jazdili na koňoch v jazdeckom klube na Makove. So staršími žiakmi sme podnikli výlet do Trenčína, na hrad a aj motokáry. Potom sme strávili filmový večer a noc v našich priestoroch SZUŠ v Ústredí. No a k tomu kopec umeleckých aktivít, tvorby a zábavy.

Počas leta vznikla ešte jedna úžasná vec! Tou je pieseň a videoklip našich žiakov pod vedením pani učiteľky Kristíny Urbánkovej. Pieseň má názov **ORLOJ**. Bola natočená v krásnom prostredí Starej Bystrice. Pozrieť si ju môžete na YouTube a nájdete ju aj na našej webovej a FB stránke.

11. september 2024 v Kysuckej knižnici v Čadci oficiálne spustili službu bibliomatu a slávnostne otvorili úsek umenia, Arto-téku. Nechýbali tam ani naši žiaci. Na pozvanie pani riaditeľky Ing. Mgr. Kataríny Borisovej prišli a svojím spevom a hrou na saxofón spríjemnili toto podujatie.

15. september 2024 sme si v našom farskom kostole sv. Jána Krstiteľa uctili sviatok Sedembolestnej Panny Márie – patrónky Slovenska. O umelecký zážitok sa postarali umelci od tých najmenších až po seniorov. Vystúpili aj naši žiaci spolu s učiteľmi.

Chceli by sme spomenúť, že tento školský rok žiaci začali s autorskými žiackymi knižkami. Z tlače vyšli krásne obrázky víťazov našej minuloročnej súťaže o **Najkrajší obal žiackej knižky**. Nápadité, originálne maľby si môžete prezrieť aj na našich stránkach.

Čo nás ešte čaká? Otvorili sme MUZIKÁLOVÚ PRÍPRAVU, ktorej vyučujúcou je Natália Rotková. Tešíme sa záujmu žiakov. Budeme v kolektíve rozvíjať a prepájať spev, tanec a herectvo. Veríme, že nás čoskoro uvidíte na nejakom vystúpení.

Čaká nás tiež Adventný a Vianočný koncert.

Aktuálne informácie prosím sledujte na www.szusskalite.sk alebo na FB SZUŠ Skalité Kudlov.

Kolektív SZUŠ Skalité

Matrika obce Skalité

NARODENÉ DETI

Ester Bros
Diana Coufalová
Rebeka Trnková
Samuel Jargaš
Izabella Kotyrová
Filip Dorotka
Alžbeta Špalková
Ondrej Bazger
Linda Kullová
Michal Tatarka
Dominik Krčmár
Filip Petrák
Eliška Bečíčková

MANŽELSTVÁ UZAVRETÉ V OBCI SKALITÉ

Michal Petrák a Lenka Bárdyová
Martin Tunka a Pavla Padyšáková
Ing. Jakub Kubuš a Mgr. Martina Varmusová
Jozef Šmatlava a Zuzana Husivagová
MgA. Peter Pastorok a Agnieszka Katarzyna Korzeniowska
Stanislav Čarnecký a Kinga Martyna Motyka
Matej Sihelník a Tatiana Martiniaková
Miroslav Mazúch a Soňa Kubalíková
Patrik Lipovský a MUDr. Veronika Choluiová
Juraj Gonščák a Katarína Jašurková
Bc. Tomáš Hrnčiar a Lucia Lajčáková
Martin Čarnecký a Lenka Petráková
Roman Kučera a Andrea Kubalíková
Juraj Vasil' a Ing. Veronika Revayová
Peter Tomica a Mária Valasová
Bc. Juraj Krčmárik a Mgr. Katarína Mackovčáková
Marián Moravec a Martina Majchráková
Michal Vasil' a Katarína Krivulčíková

PRIHLÁSENÍ OBČANIA K TRVALÉMU POBYTU

K trvalému pobytu do obce
Skalité sa prihlásilo: **18**

ODHLÁSENÍ OBČANIA Z TRVALÉHO POBYTU

Z trvalého pobytu sa odhlásilo: **14**

POČET OBYVATEĽOV

Počet obyvateľov k 27. 9. 2024: **5227**

MANŽELSTVÁ UZAVRETÉ MIMO OBCE SKALITÉ

Ján Majchrák a Pavla Baroniaková
Martin Greguš a Viera Adamková
Dávid Kubuš a Miroslava Muchová
Anton Laš a Ivana Koniarová
Matej Laš a Vanesa Milonová
Ivan Stanko a Michaela Koričárová
Róbert Špilák a Nina Minarčíková
Pavol Časnocha a Darina Gavroňová
Lukáš Kecík a Soňa Cholevová
Michal Mikula a Bc. Natália Jarabíková
Tomáš Padyšák a Stanislava Čanecká
Matej Hucko a Barbora Kožáková
Adrián Baroniak a Ing. Paulína Kollárová

ÚMRTIE OBČANOV V OBCI SKALITÉ

Miroslav Tomica, 61 r.
Agnesa Krížová, 90 r.
Milan Oravec, 85 r.
Jozef Krčmarik, 83 r.
Maria Jopková, 78 r.
Ing. Lubomír Mikula, 66 r.
Emília Cechová, 80 r.

ÚMRTIE OBČANOV MIMO OBCE SKALITÉ

Žofia Cechová, 94 r.
Agnesa Gregušová, 80 r.
Dominik Král, 89 r.
Pavol Čanecký, 51 r.
Emília Šmatlavová, 73 r.
Jozefa Šimurdová, 77 r.
Peter Čanecký, 63 r.

Vypracovala: Korbašová

Spravodaj obce Skalité. Číslo 3/2024. 19. ročník. ISSN 2454-079X. EV 5448/16. Vychádza 4-krát ročne. Náklad: 1400 ks. Vydavateľ: Obec Skalité, 023 14 Skalité č. 598, IČO: 00 314 285. Redakcia si vyhradzuje právo úpravy dodaných príspevkov. Námety a postrehy občanov redakcia uvíta na obec@skalite.sk, 0905/974 959. Fotografie: archív obce.

VŠETKY UZNESENIA A ZÁPISNICE Z OZ SÚ ZVEREJNENÉ NA WEB STRÁNKE OBCE.